

DIAK

Xia Shen

Olena Horetska

Tulkki AMK, Asioimistulkkkaus

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyö, 2025

TULKKAUS ÄITIYSNEUVOLOISSA

TIIVISTELMÄ

Xia Shen, Olena Horetska
Tulkkkaus äitiysneuvoloissa
34 sivua, 1 liite
Kevät, 2025
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto
Tulkki (AMK), Asioimistulkkkaus

Tämän kehittämispainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda opas äitiysneuvoloista, joka voi olla hyödyksi aloittaville tulkeille ja tulkkioiskelijoille. Tavoitteena oli tutkia ja kuvata äitiysnevolaprosessin eri vaiheet ja yksityiskohdat, jotta voitaisiin ymmärtää paremmin, miten valmistautua parhaiten äitiysneuvolan tulkkauksiin. Tässä opinnäytetyössä käsitellään tulkkausprosessia äitiysneuvoloissa, äitiysneuvoloita Suomessa, tulkki ammattisäännöstöä sekä tulkkauksen nykytilannetta ja tulkki hyvinvointia.

Opinnäytetyössä tarkastellaan äitiysneuvolatoimintaa Suomessa ja sen monikulttuurillisia erityispiirteitä. Työssä käsitellään myös tulkin tehtäviä ja työtä äitiysneuvoloissa. Esittelyssä on myös se, miten äitiysneuvolatulkkauksen laatua voisi parantaa.

Opinnäytetyön tuloksena tuotettiin opas äitiysneuvoloiden toiminnasta ja prosessista tulkkauksen näkökulmasta. Oppaassa esitellään myös tulkkauksen aiheita yleisesti, mutta siinä keskitytään tulkkaukseen äitiysneuvolassa. Opas on tarkoitettu jakaa yhteistyökumppaneille käytettäväksi osana uusien tulkki perehdytystä.

Opinnäytetyössä nojattiin julkisesti saatavilla oleviin dokumentteihin ja kirjallisuuteen, jotka on tarkoitettu neuvolajärjestelmän parantamiseksi ja tulkkausalan kehittämiseksi.

Opas äitiysneuvolatulkkauksesta valmistui suunnitellusti. Oppaan käyttökokemuksia ei työn puitteissa ehditty keräämään, mutta valmis opas julkaistaan opinnäytetyön hyväksymisen ja julkistamisen jälkeen.

Asiasanat: tulkkkaus äitiysneuvolassa, äitiysneuvola, opas

ABSTRACT

Xia Shen & Olena Horetska
Interpreting in maternity clinics
34 pages and 1 appendix
Spring, 2025
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's Degree Programme in Humanities
Interpreter Bachelor, Community Interpreting

The objective of this development-oriented thesis is to discover and describe the process used in maternity clinics (äitiysneuvola), and the details to understand better how to best prepare oneself for interpreting in a maternity clinic. The outcome was to create a guide for maternity clinics, which could be useful for new interpreters and interpreting students. This thesis describes the interpreting process in maternity clinics, maternity clinics in Finland, the interpreter's professional code of conduct, the current state of interpreting, and the well-being of the interpreters.

This thesis inspects the maternity clinic program in Finland and the multicultural aspects of it. This thesis also briefly discusses how the quality of the maternity clinic interpreting could be improved.

The outcome of this thesis was a guide about the functions of the maternity clinic and the process from the perspective of interpreting. The guide was produced based on the theory groundwork laid out in this thesis. The plan is to give out the guide for selected partners to include in the onboarding of new interpreters.

This thesis relies on publicly available documents and literature, which are intended to improve the counselling system and develop the field of the interpretation.

The guide on maternity clinic interpretation was completed as planned. The user experience of the guide was not collected within the scope of the work, but the finished guide is publicly available and ready to use.

Keywords: Interpretation at the maternity clinic, Maternity clinic, Guide

摘要

Xia Shen & Olena Horetska

产科诊所口译指南

34 页，附件一份

2025 年春

芬兰迪亚科尼亚应用科技大学

应用科技大学人文学科学位

口译学士，事务口译

本篇是以发展为导向的论文。其目的是发现和描述妇产科诊所(äitiysneuvola)的各个阶段的检查流程以及详细的细节信息，以便使大家更好地了解如何为产科诊所的口译工作作出最佳准备。最终创造了一份针对新的口译人员和口译专业学生的有益翻译指南。本论文描述了产科诊所相关的口译流程，芬兰口译员的专业行为准则，口译行业的现状和口译人员的身心健康。

本论文调查了芬兰的产科诊所工作开展的相关内容及其多文化的环境。同时本论文还简要讨论了如何提高产科诊所相关的口译质量。

本论文的成果是创造了涉及产科诊所的内容和产科诊所的流程的有益指南。该指南是从口译人员角度出发并根据论文提出的理论基础编写的。并且会将指南分发给选定的合作伙伴，作为今后新入职口译人员的入职指南。

本论文依据现有的旨在完善产科诊所服务和口译的质量的公开文件和文献。

产科诊所口译指南按计划在规定时间内撰写完毕。指南的用户体验未在工作的计划之内，但是完整的指南将会在论文通过审核并批准后发布。

关键词: 产科诊所口译，产科诊所，指南

АННОТАЦИЯ

Ксия Шен, Олена Горецкая

Устный перевод в женских консультациях

34с., 1 приложение

Весна, 2025

Университет прикладных наук Диакония

Степень бакалавра гуманитарных наук в области устного перевода, социальный переводчик

Целью данной дипломной работы являлось создание справочника для переводчиков, осуществляющих устный перевод в женских консультациях, который может быть полезен начинающим переводчикам и студентам, обучающимся переводу в государственных и муниципальных службах. Задача состояла в изучении и описании различных этапов и особенностей процессов, происходящих в женских консультациях, чтобы лучше понять, как наиболее эффективно подготовиться к устному переводу в этих учреждениях. В работе рассматривается процесс перевода в женских консультациях, особенности функционирования женских консультаций в Финляндии, профессиональный кодекс этики устных переводчиков, а также современное состояние сферы перевода и вопросы благополучия переводчиков.

В дипломной работе рассмотрена деятельность женских консультаций Финляндии и их многокультурные особенности. Также в работе анализируются задачи и деятельность устных переводчиков в женских консультациях. Кроме того, представлены рекомендации по повышению качества переводов в этих учреждениях.

В результате написания данной дипломной работы был подготовлен справочник по деятельности и процессам в женских консультациях с точки зрения перевода. В справочнике также рассмотрены общие темы, касающиеся устного перевода в целом, однако основное внимание уделяется устному переводу в женских консультациях. Планируется распространить этот справочник среди переводческих компаний-партнёров для ознакомления новых переводчиков.

В дипломной работе использовались общедоступные документы и литература, предназначенные для совершенствования системы женских консультаций и развития сферы перевода.

Справочник по устному переводу в женских консультациях был подготовлен в соответствии с планом. В рамках данной работы не удалось собрать данные об опыте его использования, однако после утверждения и публикации дипломной работы справочник будет опубликован.

Ключевые слова: перевод в женской консультации, женская консультация, справочник

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 NEUVOLAHISTORIA.....	6
3 ÄITIYSNEUVOLA SUOMESSA	7
3.1 Äitiysneuvolatoiminnan tehtävät ja palvelut.....	7
3.2 Äitiysneuvolakäynnit.....	9
3.3 Monikulttuurisuus äitiysneuvolassa	11
4 TULKKAUS ÄITIYSNEUVOLASSA	14
4.1 Tulkkien ammattisäännöstö	14
4.2 Äitiysneuvolakäynnin osapuolet	16
4.3 Tulkkien esittäytyminen ja rooli äitiysneuvolassa	16
4.4 Tyypilliset haasteet äitiysneuvoloiden tulkkauksessa.....	20
5 TULKKAUKSEN KEHITTÄMINEN ÄITIYSNEUVOLOISSA	22
5.1 Tulkin ammatillisuuden vahvistaminen.....	22
5.2 Tulkkien työkuormituksen hallinta	25
5.3 Tulkkauksen alan nykytilanne ja tulkkien hyvinvointi.....	26
6 OPPAAN TUOTTAMINEN	29
6.1 Oppaan suunnittelu	29
6.2 Oppaan toteuttaminen.....	30
6.3 Oppaan käyttö.....	31
7 POHDINTA	32
LÄHTEET	35
LIITTEET	41
LIITE 1. Tulkkaus äitiysneuvoloissa – Opas tulkeille.....	41

1 JOHDANTO

Neuvola on suomalainen keksintö, joka kehitettiin vuonna 1922, mutta vasta 1960-luvulla kaikki äidit ovat käyttäneet neuvolapalveluita. Suomalaisen neuvolajärjestelmän isänä pidetään arkkiatri, lastentautien professori Arvo Ylppöä (1887–1992). (Aunila, 2012.)

Neuvola on suomalaisille tärkeä ja tuttu paikka. Se on tukenut lapsien ja odottavien äitien terveyttä ja hyvinvointia. Suomen neuvolajärjestelmä perustuu äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan, joka tarjoaa perheille maksutonta terveydenhuoltoa odotus- ja pikkulapsiajan tueksi. Äitiysneuvolat ovat tärkeä osa tätä järjestelmää. Siellä seurataan odottavan äidin ja sikiön terveyttä, annetaan neuvontaa terveellisistä elintavoista ja valmistetaan perhettä tulevaan vauvan saapumiseen. (THL, 2023.)

Tilastojen mukaan Suomessa syntyi vuonna 2023 noin 6900 lasta ulkomaalaistaustaisille äideille. Tämä osuus on 15,8 prosenttia kaikista lapsista, jotka ovat syntyneet vuoden aikana Suomessa. (Tilastokeskus, i.a.) Kielilain mukaan jokaisella on oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Maahanmuuton myötä Suomessa asuu noin 9,1 % eli lähes puoli miljoonaa ulkomaalaistaustaista asukasta. Heistä kaikki eivät tiedä, mitä äitiysneuvolassa tehdään, miksi äitiysneuvolakäynnit ovat tärkeitä, mitä tulee ottaa huomioon raskauden aikana ja mitä pitää tehdä, jos vastasyntyneellä ilmenee poikkeavia oireita. Täten päätimme käsitellä tätä aihetta. Opinnäytetyössä on kuvattu tulkeille, mitä käytännössä tapahtuu neuvolassa, mitä pitää ottaa huomioon tulkkauksessa ja miten valmistautua tulkkauksiin. Kohderyhmämme ovat tulkit ja tulkkiopiskelijat. Työstä voi olla hyötyä myös maahanmuuttajataustaisille äideille.

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda opas tulkeille äitiysneuvoloista, joka voi olla hyödyksi uusille tulkille ja tulkkiopiskelijoille. Haluamme selvittää ja kuvata äitiysneuvolaprosessin eri vaiheet ja yksityiskohdat, jotta aloittelevat tulkit voisivat ymmärtää paremmin, miten valmistautua parhaiten äitiysneuvolan tulkkauksiin.

Keskityimme kehittämään selkeän ja toimivan äitiysneuvolaoppaan. Opas on sähköisessä muodossa, jotta se on helposti saavutettava ja sen käyttö olisi helppoa.

Tilanteissa, joissa terveys ja hyvinvointi ovat keskiössä, hyvä ja selkeä tulkkaus erittäin tärkeää. Tulkkaus neuvoloissa takaa, että jokainen perhe saa tarvitsemiensa palveluita riippumatta heidän äidinkielestään.

Selkeä ja laaja opas tarjoaa mahdollisuuden tutustua äitiysneuvolan pääpalveluihin ja niiden sisältöön ripeästi. Se auttaa uusia tulkkeja ja opiskelijoita ymmärtämään keskeisen asiasisällön ja prosessin kulun, jotta varsinainen tulkkauksitilanne sujuu mahdollisimman sujuvasti. Siksi päätimme laatia oppaan äitiysneuvolan aiheista.

2 NEUVOLAHISTORIA

Neuvolalla on pitkä historia Suomessa. Suomen neuvolajärjestelmä täytti 100 vuotta vuonna 2022. Lapsikuolleisuus oli Suomessa suuri ongelma 1930-luvulla. Silloin joka kymmenes lapsi kuoli alle yksivuotiaana. Neuvolan alkuaikoina lääkäri johti neuvola. Lääkärin ohjauksessa terveydenhoitaja seurasi lasten kehitystä kouluikänsä asti. Terveydenhoitaja lähetti lääkärille sairaat lapset, sillä neuvola oli tarkoitettu terveiden lasten hoidon opastukseen. (Korppi-Tommola, i.a.)

Suomalaisten neuvoloiden isänä pidetään arkkiaatri, lastentautien professori Arvo Ylppöä. Hän otti mallia Saksasta tavoitteenaan parantaa kaikkien lapsiperheiden oloja. Ensimmäinen lastenneuvola aloitti toimintansa vuonna 1922. (Aunila, 2012.)

Terveyssisarkoulutus neuvolatoimintaa varten alkoi vuonna 1924. Jotta pääsi hoitajaksi neuvolaan, piti suorittaa sairaanhoitajattaren tutkinto. Vuoden 1925 aikana lastenneuvoloita oli jo 24 paikkakunnalla. Suomalainen neuvola kehittyi ja laajentui nopeasti. Se on edistänyt lasten terveyttä, ja laski imeväisyyskuolleisuutta huomattavasti. (Tehy, 2022-a.)

Ensimmäiset äitiysneuvolat aloittivat Helsingissä ja Viipurissa vuonna 1926. Ensimmäisen äitiysneuvoloiden toimintavuoden aikana neuvolassa kävi noin 144 äitiä. Terveyssisar-nimike muuttui terveydenhoitajattareksi vuonna 1931. Neuvola-sana otettiin käyttöön vuonna 1935 ja vuodesta 1944 laki velvoitti kunnat ylläpitämään äitiys- ja lastenneuvolatoimintaa. (Tehy, 2022-b.)

Sotien jälkeen neuvoloiden määrää lisättiin rajusti. Vuonna 1945 Suomessa toimi 367 pääneuvola ja 473 sivuneuvola. Vuonna 1960 pääneuvoloita oli jo 967 ja sivuneuvoloita 3342. (Kouvalainen, 1995.)

Vuodesta 1938 kunnat velvoitettiin antamaan vähävaraisille perheille äitiysavustusta. Näin syntyivät ensimmäiset äitiyspakkaukset, joiden jakaminen on jatkunut tähän päivään asti. (Kela, 2024.)

Äitiysneuvolassa seurataan raskaana olevien raskauden terveyttä ja sikiön kasvua ja kehitystä. Äitiysneuvolan tavoitteena on turvata raskaana olevien hyvinvointia ja syntyvän lapsen kehitysympäristön terveellisyyttä. Lisäksi tavoitteena on ehkäistä raskauden aikana mahdollisia häiriöitä. (Lapin hyvinvointialue, i.a.)

3 ÄITIYSNEUVOLA SUOMESSA

3.1 Äitiysneuvolatoiminnan tehtävät ja palvelut

Äitiysneuvolatoiminta Suomessa perustuu terveydenhuoltolakiin ja valtioneuvoston asetukseen sekä lastensuojelulakiin. Toimintaa ohjaavat ihmisoikeudet, lainsäädäntö sekä kansalliset sosiaali- ja terveystoimittiset linjaukset. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen, 2013, s. 18.)

Äitiysneuvola kuuluu suomalaiseen äitiyshuoltojärjestelmään. Äitiysneuvolan rooli on ohjata, valmentaa ja neuvoa odottavaa äitiä ja hänen perhettään raskauden ja synnytyksen aikana. Lisäksi neuvolan tehtäviin kuuluu etsiä mahdollisia riskitekijöitä ja raskauden aikaisia sairauksia ja muita poikkeavuuksia, esimerkiksi pre-eklampsia, raskausdiabetes ja sikiön kasvun hidastuminen. Äitiysneuvoloissa tarkastetaan ja hoidetaan terveitä lapsia odottavia naisia. (Nuutila, 2011, s. 353.)

Mikäli raskaana olevilla naisilla havaitaan poikkeavuuksia, heille annetaan lähete äitiyspoliklinikalle. Kroonisten sairauksien, kuten diabeteksen, munuaissairauksien, sydän- ja verisuonitautien, epilepsian tai aikaisemmin sairastetun laskimotukoksen vuoksi, odottavalle tehdään lähete äitiyspoliklinikalle jo raskauden suunnitteluvaiheessa. Jatkossa seuranta jatkuu neuvolan ja äitiyspoliklinikan yhteistyönä. (Nuutila, 2011, s. 353.)

Äitiysneuvolan toiminnalla pyritään ehkäisemään raskaudenaikaisia häiriöitä, tunnistamaan ongelmat varhaisessa vaiheessa ja ohjaamaan sujuvaan hoitoon ja tarvittaessa kuntoutukseen. Äitiysneuvolan tavoitteena on turvata raskauden normaali kulku, äidin ja koko perheen hyvinvointi, terveen lapsen syntyminen sekä vanhemmuuden vahvistuminen. Pyrkimyksenä on myös tarjota laadukasta synnytystä edeltävää hoitoa, huolehtia vastasyntyneistä sekä tukea perhettä vamman tai sairauden kohdatessa. Raskauden ja synnytyksen onnistumiseen vaikuttavat useat elämänkulkuun liittyvät sosiaaliset ja psykologiset tekijät. Joten laaja yhteistyö äitiysneuvolan ja lasta odottavan perheen kanssa on erittäin tärkeää. (Lindholm, 2007, s. 33.)

Suomessa äitiysneuvolakäynnit ovat vapaaehtoisia ja maksuttomia, mutta niiden yhteydessä annetaan tarvittavat todistukset äitiysavustusta, vanhempainvapaita ja niihin liittyviä sosiaalisia etuuksia varten (Lindholm, 2007, s. 33). THL:n syntyneiden lasten rekisterin mukaan äitiysneuvolan palveluita käyttää 99,7 % raskaana olevista naisista (Riihonen ym., 2021).

Äitiysneuvolan palvelut ovat laajat ja pohjautuvat raskaana olevan naisen sekä perheen tarpeisiin. Äitiysneuvolan palvelut kattavat laajan valikoiman tukitoimia ja toimintoja. Niihin kuuluvat perhesuunnittelu, säännölliset terveystarkastukset ja seulonnat sekä monipuoliset ohjaus-, neuvonta- ja tukitoimet. Palveluihin sisältyvät myös perhevalmennus, ryhmätoiminta ja kotikäynnit. Lisäksi äitiysneuvola tarjoaa puhelinneuvontaa, nettineuvontaa internetissä sekä erilaisia konsultaatiopalveluja. Äitiysneuvolatoiminnassa tärkeä rooli on myös moniammatillisen verkostotyön koordinoinnilla, joka varmistaa kokonaisvaltaisen tuen perheille raskauden aikana ja sen jälkeen. (Hakulinen ym., 2023.)

Neuvoloiden toiminta perustuu monialaiseen yhteistyöhön, jonka tavoitteena on parantaa perheiden varhaisen tuen ja avun saantia sekä vähentää päällekkäisestä työstä aiheutuvia kustannuksia. Neuvola tekee yhteistyötä tarvittaessa eri ammattilaisten, kuten psykologien, psykiatristen sairaanhoitajien, ravitsemusterapeuttien, fysioterapeuttien, suun terveydenhuollon asiantuntijoiden sekä päihde- ja mielenterveyspalveluiden kanssa. Lisäksi

yhteistyökumppaneihin kuuluvat lastensuojelu, kasvatusta ja perheneuvontapalvelut, erikoissairaanhoidon sekä kolmannen sektorin toimijat, kuten järjestöt. Neuvola toimii osana perhekeskustoimintaa ja tekee tiivistä yhteistyötä perhekeskuksen eri toimijoiden kanssa. (Hakulinen ym., 2023.)

Terveystarkastajat ja lääkärit muodostavat neuvolan henkilöstön ytimen, jonka keskeisenä tehtävänä on terveysseuranta, neuvonta, ongelmien varhainen tunnistaminen ja tuen tarjoaminen. Moniammatillinen yhteistyö ja hoidon jatkuvuus äitiysneuvolassa parantavat turvallisuutta, luottamusta ja tuloksellisuutta sekä perheiden että henkilöstön näkökulmasta. (Hakulinen ym., 2023.)

3.2 Äitiysneuvolakäynnit

Äitiysneuvolakäynnit jakautuvat määräaikaan perustarkastuksiin matalariskisille raskauksille ja harkinnanvaraisiin lisäkäynteihin (Tiitinen, 2023). Säännöllisillä terveystarkastuksilla tunnistetaan raskausriskejä ja tuen tarpeita. Vaativissa tilanteissa tarjotaan lisäkäyntejä lääkärin ja terveydenhoitajan tai kättilön vastaanotolla sekä ohjataan tarvittaessa jatkohoitoon. Tavoitteena on turvallinen ja perhe-elämää rikastuttava kokemus lapsen odotuksesta, syntymästä ja imeväisen hoidosta. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen, 2013, s. 19.)

Äitiysneuvolassa tarjotaan kattava sarja terveystarkastuksia sekä ensi- että uudelleensynnyttäjille. Ensisynnyttäjille järjestetään vähintään yhdeksän tarkastusta raskauden aikana, sisältäen laajan terveystarkastuksen sekä kaksi tarkastusta lapsen syntymän jälkeen. Uudelleensynnyttäjille järjestetään vähintään kahdeksan tarkastusta raskauden aikana ja kaksi syntymän jälkeen. Raskauden aikana odottavalle tarjotaan kolme lääkärintarkastusta, joihin sisältyy myös terveydenhoitajan tai kättilön osuus. (Hakuinen ym., 2023.)

Raskausviikkojen lisääntyessä tapaamiset tihtyvät. Loppuraskauden aikana odottava äiti käy äitiysneuvolassa kahden viikon välein tai tarvittaessa useammin. Säännöllinen seuranta varmistaa, että sekä äidin että lapsen terveyttä

tarkkaillaan kattavasti koko raskauden ajan ja synnytyksen jälkeen. (Tiitinen, 2023.)

Matalan riskin raskaudet etenevät neuvolan peruskäyntien mukaisesti. Peruskäynnillä noudatetaan tiettyä vastaanottokeskustelun rakennetta (Paananen, 2018, s. 38). Aluksi tervehditään ja selvitetään käynnin syy, minkä jälkeen kartoitetaan odottajan vointia ja keskustellaan raskauteen liittyvistä asioista. Seuraavaksi suoritetaan perustutkimukset, joihin kuuluvat verenpaineen ja painon mittaus sekä kohdun tunnustelu. Sikiön hyvinvointia seurataan tarkkailemalla kohdun kasvua ja sydänääniä. Tulokset kirjataan äitiysneuvolakorttiin ja sähköiseen asiakastietojärjestelmään. (Hakulinen ym., 2021.) Päätöksessä suunnitellaan jatkotoimet, varataan tarvittaessa uusi aika ja hyvästellään. Neuvolassa kiinnitetään huomiota raskauteen liittyvien komplikaatioiden varhaisiin oireisiin ja annetaan ohjeita niiden itse seuraamiseen. Lisäksi huomioidaan perheen kokonaistilanne ja tarjotaan tukea sekä raskauteen että tulevaan vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä. (Tiitinen, 2023.)

Laajan terveystarkastuksen tarkoituksena on muodostaa kokonaiskäsitys syntyvän lapsen, vanhempien ja koko perheen terveys- ja hyvinvointitilanteesta (Klemetti & Hakulinen-Viitanen, 2013, s. 108). Tarkastus järjestetään alkuraskaudessa, raskausviikoilla 13–18. Tämän käynnin aikana tunnistetaan ja tuetaan yksilön ja perheen voimavaroja, kuten mielenterveyttä, varhaista vuorovaikutusta, parisuhdetta ja vanhemmuutta. Perhe saa henkilökohtaista ja monipuolista terveysneuvontaa tilanteensa perusteella. Tarkastuksen toteuttavat terveydenhoitaja tai kättilö yhteistyössä lääkärin kanssa, joko samalla käyntikerralla tai erillisillä käynneillä. (Tiitinen, 2023.) Käynnillä keskustellaan ja tehdään laaja arvio syntyvän lapsen hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavista tekijöistä sekä vanhempien terveydestä, hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja terveystottumuksista (Hakulinen ym., 2023).

Äitiysneuvolassa tarjotaan raskauden aikana kaksi lääkärintarkastusta, joista ensimmäinen ajoittuu alkuraskauteen. Tällä tarkastuksella selvitetään raskauden alkuvaiheen sujumista, kartoitetaan raskaana olevan kroonisia sairauksia, lääkityksiä ja muita mahdollisia raskausriskejä. Lisäksi keskustellaan

gynekologisista sairauksista, aiemmista raskauksista ja lasten terveydestä, mielenterveydestä, ravitsemuksesta, tupakoinnista sekä päihteiden käytöstä. Samalla selvitetään työn laatu ja mahdolliset sikiöhaitat, tarvittaessa konsultoidaan työlääkätieteen asiantuntijoita. Lääkäri voi tehdä gynekologisen tutkimuksen emättimen ja kohdunsuun tilan arvioimiseksi sekä raskauden keston määrittämiseksi. Alkuraskauden ultraäänitutkimus ja seulontatutkimukset toteutetaan yhteistyössä äitiyspoliklinikan kanssa. (Tiitinen, 2023.)

Loppuraskauden lääkärintarkastuksessa raskausviikoilla 35–36 arvioidaan synnytykseen vaikuttavia tekijöitä, kuten sikiön asentoa ja kasvua. Tarkastuksessa tunnistetaan synnyttäjät, jotka tarvitsevat synnytyksen suunnittelua äitiyspoliklinikassa. Tarvittaessa voidaan tehdä gynekologinen sisätutkimus ennenaikaisen synnytyksen uhan arvioimiseksi. Käynnin yhteydessä arvioidaan myös raskauden aikana havaittujen terveydellisten ongelmien merkitystä ja suunnitellaan seurantaperiaatteet raskauden jälkeen. (Tiitinen, 2023.)

Neuvola järjestää synnytyksen jälkeen jälkitarkastuksen 5–12 viikon kuluttua synnytyksestä. Tarkastuksessa käsitellään synnytyskokemuksia sekä arvioidaan vanhempien jaksamista, imetyksen sujumista ja vauvanhoitoa. Vastaanotolla arvioidaan vanhempien mielialaa ja tunnistetaan mahdollisia masennuksen merkkejä. Jälkitarkastuksen yhteydessä tarjotaan vapaaehtoinen gynekologinen tutkimus, jossa pyritään arvioimaan yleinen tila sekä tunnistamaan mahdolliset tulehdukseen viittaavat oireet tai löydökset. Käynnin yhteydessä suunnitellaan tarvittaessa raskauden ehkäisyä. (Tiitinen, 2023.)

3.3 Monikulttuurisuus äitiysneuvolassa

Nykypäivänä monikulttuurisuus on yhä näkyvämpää äitiysneuvoloissa Suomessa. Suomeen muuttaneiden perheiden ja kaksikulttuuristen parien määrä kasvaa. Tilastokeskuksen (2025) mukaan Suomessa asui vuoden 2024 lopussa 610 148 henkilöä, joiden äidinkieli oli muu kuin suomen tai ruotsin, mikä vastaa 10,8 % väestöstä. Ulkomaista syntyperää olevien osuus oli suurin Uudenmaan

(19,3 %) ja Ahvenanmaan (18,7 %) maakunnissa. Tämä kehitys näkyy myös äitiysneuvoloiden toiminnassa, joissa maahanmuuttajataustaisten asiakasperheiden ja odottavien äitien osuus on jatkuvassa kasvussa (Sipilä & Laaksonen-Heikkilä, 2020).

Monikulttuurisuus ja perheiden monimuotoisuus tuovat neuvolatoimintaan uusia haasteita, esimerkiksi kielimuuri, rasismi, kulttuurierot sekä erilaiset käsitykset sairastumisesta ja hoidosta (Paananen, 2018, s. 31). Maahanmuuttajien moninaisuuden ja tiettyjen erityisryhmien muita suurempi terveystieteiden huomioiminen on olennaista yhdenvertaisuuden toteutumiseksi äitiysneuvolatoiminnassa. Pääkaupunkiseudulla ja Itä-Suomessa tavataan erityisen paljon kaksikulttuurisia parisuhteita, mikä heijastuu myös asiakaskunnan monimuotoisuuteen. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen, 2013, s. 206.)

Äitiysneuvolatoiminnan rooli ja merkitys Sipilän ja Laaksonen-Heikkilä (2020) mukaan, saattavat olla vieraita maahanmuuttajille, sillä monissa maissa raskauden seuranta on lääkärin vastuulla. Tämän vuoksi terveydenhoitajan ohjeisiin saatetaan suhtautua epäilevästi, ja hoitomääräyksiä ei välttämättä noudateta. Vastaavasti suomalainen hoitohenkilökunta kokee haasteita maahanmuuttajien hoidossa johtuen puutteellisesta kulttuurituntemuksesta. Erilainen aikakäsitys voi johtaa myöhästymisiin tai poisjäämisiin ilman ennakoilmoitusta, mikä voi turhauttaa niin terveydenhoitajaa, lääkärinä kuin tulkkiakin (Husu, 2007, s. 394). Monenlaiset kielivaikkeudet, kuten heikko luku- ja kirjoitustaito, vaikeuttavat kirjallisten hoito-ohjeiden noudattamista tai tiedon etsimistä esimerkiksi internetistä (Juntunen, 2010, s. 150). Joillakin asiakkailta voi olla puutteelliset tiedot ihmisen anatomiasta ja fysiologiasta (Klemetti ym., 2013, s. 207).

Äitiyshuollon ammattilaiset kohtaavat työssään kulttuurin monimuotoisuuteen liittyviä haasteita maahanmuuttajataustaisten perheiden kanssa. Raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen perheiden tiedontarpeet ovat moninaisia. Haasteet liittyvät usein kieleen, erilaisiin terveystietämisen malleihin sekä perheen sisäisiin tekijöihin. Äitien yksinäisyys, taloudellinen tilanne sekä perheenjäsenten

roolit perheissä mainitaan kuormittaviksi tekijöiksi. Terveydenhoitajan ja äidin välisen luottamuksen merkitys korostuu äitiysneuvolatyössä. (Sipilä & Laaksonen-Heikkilä, 2020.)

Kulttuurien erilaisuus voi aiheuttaa väärinkäsityksiä neuvolassa, sillä asiakkaan ja henkilökunnan käsitykset ajasta voivat poiketa toisistaan. Joissakin kulttuureissa, esimerkiksi Suomessa täsmällisyys ja aikataulujen noudattaminen ovat tärkeitä, kun taas toisissa ajankäyttö on joustavampaa. Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi sovittujen aikojen pitämiseen, odotuksiin palvelun nopeudesta tai käsitykseen siitä, kuinka kauan vastaanotolla viivytään. Hoitohenkilökunnan on tärkeää tiedostaa nämä erot ja keskustella niistä asiakkaan kanssa, jotta väärinkäsityksiä voidaan ehkäistä ja yhteistyö sujuu paremmin. (Husu, 2007, s. 394–395.)

Ulkomaalaistaustaiset raskaana olevat saavat usein vähemmän kattavaa raskaudenaikaista neuvontaa verrattuna kantaväestöön. Tämä koskee erityisesti päihteettömyyden tärkeyttä, tupakoinnin lopettamista ja imetystä. Kielimuuri ja kulttuurierot voivat vaikeuttaa raskauskomplikaatioiden tunnistamista ja kuvailua. Tämä saattaa johtaa viivästyksiin vakavien tilojen, kuten pre-eklampsian, diagnosoinnissa. Kommunikaatio-ongelmat voivat aiheuttaa vaaratilanteita raskaudessa ja synnytyksessä. Jos äiti ei osaa kertoa, että vauvan liikkeet ovat vähentyneet, tai jos synnytyksen vaiheita ei ymmärretä oikein, voi syntyä ongelmia. (Sipilä & Laaksonen-Heikkilä, 2020.)

Vieraasta kulttuurista tulevat perheet ovat oman elämänsä asiantuntijoita, mutta onnistunut neuvolapalveluiden käyttö edellyttää tietoa Suomen terveydenhuollon käytännöistä. Koska maahanmuuttajat saattavat kokea terveydenhuollon henkilöstön vallankäyttäjinä enemmän kuin palveluntarjoajina, luottamuksen rakentaminen vievät aikaa (Klemetti ym., 2013, s. 208). Tämän vuoksi perheet tarvitsevat tietoa suomalaisesta toimintatavasta, emotionaalista tukea uudessa elämäntilanteessa sekä ohjausta lapsensa kasvattamisesta Suomen oloissa. Äitiysneuvolan keskeisenä tehtävänä on vastata näihin tarpeisiin ja edistää maahanmuuttajataustaisten perheiden hyvinvointia. Käyttämällä tulkkia

asiainnissa ulkomaalaistaustaisten asiakkaiden kanssa voidaan ehkäistä monikulttuurisidonnaisia vuorovaikutushaasteita. (Husu, 2007, s. 397.)

4 TULKKAUS ÄITIYSNEUVOLASSA

4.1 Tulkkien ammattisäännöstö

Ammattitaitoinen tulkki on koulutuksensa aikana miettinyt ammattiroolinsa tulkkaustilanteessa. Tulkin on tunnettava lainsäädäntö, joka vaikuttaa hänen työhönsä.

Tulkin on ymmärrettävä, että hänen toimintansa edustaa tulkkien ammattikuntaa, jonka vuoksi on tärkeää hoitaa jokainen toimeksianto ammattimaisesti ja huolellisesti.

Tulkki sitoutuu salassapitovelvollisuuteen. Salassapitovelvollisuus on laissa säädetty (L 434/2003 34. §). Salassapitovelvollisuus on laajempi kuin vaitiolovelvollisuus. Se koskee kaikkea ennen tulkkausta, tulkkauksen aikana ja sen jälkeen saatua tietoa, joka on suoraan osoitettu tulkkille. Tulkki ei saa jakaa tulkkauksen yhteydessä saamaansa materiaalia kenenkään kanssa, vaikka materiaali olisi julkisesti saatavilla (Turpeinen, 2019). Salassapitovelvollisuuden rikkominen on rangaistavaa (L 434/2003 69. §). Tulkki ei ota toimeksiantoa, johon hän on esteellinen. Esimerkiksi tulkki ei saa tulkata sukulaisille, ystävälle eikä tutuille, sillä tulkkien ulkopuolisuus voi vaarantua. Tulkki ei käytä väärin tulkkauksen yhteydessä saamiaan tietoja. Tulkkauksen yhteydessä saatujen tietojen hyväksikäyttö on kielletty. Esimerkiksi neuvottelutulkkauksessa saatetaan käsitellä yrityksen tietoja, joiden hyväksikäyttö on rangaistavaa.

Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä eikä toimeksiantonsa aikana ole velvollinen hoitamaan muita kuin tulkkaustehtäviä. Joskus tulkattava

saattaa pyytää tulkkia täyttämään lomaketta tulkkaustilanteessa, mutta tulkilla ei ole velvollisuutta kirjoittaa mitään, eli tehdä muuta kuin tulkata. Sillä tulkki tulkkaa kattavasti suullisesti kielestä toiseen. Eikä tulkilla ole velvollisuutta auttaa muissa asioissa kuin tulkkaamisessa. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä tai etätulkkauksen osalta tietoteknistä osaamista. Tulkin työ on hyvin vaativa. Tulkki ei välttämättä ole toiminta-alojen asiantuntija, mutta tulkin on tiedettävä toiminta-alojen termejä ja käsiteitä, jotta hän voisi tulkata kattavasti ja virheettömästi. Esimerkiksi äitiysneuvolassa tulkin pitää tulkata ravitsemussuosituksista, päihteiden käytöstä, lääkkeiden käytöstä ja imetykseen liittyvistä asioista, jotka koskevat erityisesti odottavien äitien ja sikiöiden etuja ja terveyttä. Tulkkien on tärkeää tulkata kattavasti kaikki, lisäämättä mitään eikä poisjättöä. Niiden lisäksi tulkin on tunnettava lainsäädäntöä, jotta hän ymmärtäisi äitiysneuvolan toimiperiaatteet ja prosessit. (SKTL, 2013.)

Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteidensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä (SKTL, 2013). Joskus tulkattava vaatii, että tulkki on kotoisin tietyistä paikasta. Tämä johtuu siitä, että tulkattava ei luota tulkkiin, esimerkiksi poliittisesta syystä, murteista tai kulttuurierosta johtuen. Sillä tulkattava ei välttämättä ymmärrä, että tulkki toimii puolueettomasti ja ulkopuolisesti.

Tulkin ammattisäännösten kohdassa 11 mainitaan, että tulkki ei toimi ammattikuntaansa haittaavalla tavalla (SKTL, 2013). Tulkin pitää tulkata ammattisäännösten mukaisesti, lakia noudattaen. Asioimistulkin ammattisäännöstö edellyttää tulkkia valmistautumaan toimeksiantoon. Tämä tarkoittaa, että jokainen tulkki on vastuullinen valmistautumaan, ennen minkään tehtävän suorittamista. Tulkki on vastuussa hänen tulkkeensa laadusta, eikä tulkki saa keneltäkään neuvoa tulkkaustilanteessa. Tulkin ei pidä toimia ammattikuntaa haittaavalla tavalla. Tämän tyyppinen käytös voi vaikuttaa ammattikuntaan ja tulkkien maineeseen. Kaikki tulkit pystyvät vaikuttamaan asiaan, sillä tulkki on solidaarinen ammattikuntaansa kohtaan. Tulkki ei hyväksy toimeksiantoja, joista on haittaa tulkkien ammattikunnalle tai joka vähentää sen arvostusta. (Turpeinen, 2019.)

4.2 Äitiysneuvolakäynnin osapuolet

Äitiysneuvolan toiminnan tavoitteena on antaa tietoja vanhemmille raskaudesta, lapsen hoidosta, lapsen perheen elämästä ja perheen valmiuksista. Vanhemmat voivat aktiivisesti osallistua raskausseurantaan ja hoitoon. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen, 2013, s. 16.)

Äitiysneuvolassa toimii moniammatillinen yhteistyö. Yhteistyötahoja, joita äitiysneuvolassa hyödynnetään ovat esimerkiksi psykologi, sosiaalialan ammattihenkilöt, suun terveydenhuollon ammattihenkilöt, ravitsemusterapeutti, tulkki ja perhetyöntekijä. Terveysneuvonnan sekä terveystarkastuksien suunnittelemisessa ja toteuttamisessa hyödynnetään sekä erikoissairaanhoidoa että muita lapsiperheiden kanssa työskenteleviä kunnan työntekijöitä ja tarkoituksena on tuottaa palveluista kokonaisuus, joka vastaa perheiden tarpeita, kun eri toimijoiden työ sovitetaan yhteen. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 23.)

Monikielisessä äitiysneuvolakäynnissä tulkki osallistuu raskausseurantaan. Äitiysneuvolakäyntiin osallistuu odottava äiti, terveydenhoitaja sekä mahdollisesti odottavan äidin puoliso. Käyntiä ohjaa ja johtaa terveydenhoitaja. Käynnillä käydään läpi raskaana olevan äidin terveydentilanne sekä mahdollisesti poikkeavia asioita. Käynnillä tehdään erilaisia mittauksia, kuten verenpaineen mittaus, painon seuranta ja hemoglobiiniarvot. Lisäksi käynnin yhteydessä riippuen raskausviikoista, terveydenhoitaja kuuntelee vauvan sykkeet odottavan äidin kanssa.

Tulkkien on tärkeää olla perillä siitä, mitä mittauksia tehdään äitiysneuvolassa, miksi tehdään juuri niitä mittauksia, minkälaisia rokotteita saa ottaa raskausaikana. Tulkin on tärkeä tehdä valmistautuminen ennen tulkkausta kerätäkseen alan termejä ja sanastoa.

4.3 Tulkkien esittäytyminen ja rooli äitiysneuvolassa

Esittäytyminen on tärkeää tulkkaustilanteessa. Etenkin tilanteessa, jossa osapuolet eivät ole käyttäneet tulkkia aiemmin. Tulkki ilmoittaa myös oman roolinsa ja salassapitovelvollisuudesta. Tulkki esittäytyy tulkkauksen alussa lyhyesti molemmilla kielellä. Ensin suomeksi viranomaiselle, tämän jälkeen tulkattavien äidinkielellä tulkattaville. Esittäytyessä tulkki tiedottaa, että tulkki on vaitiolovelvollinen, ulkopuolinen ja puolueeton. (Maahanmuuttovirasto, i. a., s. 3–5.)

Kuten näin:

Hei, nimeni on X, olen X kielen tulkki. Tulkkaan kaiken mitä täällä sanotaan. Olen vaitiolovelvollinen, ulkopuolinen ja puolueeton.

Esittäytyminen tuo tulkattavalle turvallisen olon, että tulkkiin voi luottaa. Tulkki on puolueeton ja ulkopuolinen viestin- ja kulttuurin välittäjä. Tulkillä on salassapitovelvollisuus, ja salassapitovelvollisuus koskee kaikkea toimeksiantoon ja siihen liittyvää suullista ja kirjallista tai muulla tavalla saatuja tietoja. Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä, tulkki ei anna mielipiteidensä, ajatuksiensa ja tunteidensa vaikuttaa tulkkaukseen. (Maahanmuuttovirasto, i. a., s. 3–5.)

Äitiysneuvolan vastaanotolla on selkeä roolijako ja jokaisella oma tehtävänsä. Terveystieteiden ammattilaiset ovat lääketieteen asiantuntijoita. Raskaana oleva asiakas tuntee parhaiten oman terveyshistoriansa. (Paananen, 2018 s. 29) Asioimistulkki toimii viestinnän välittäjänä ammattilaisten ja maahanmuuttaja-asiakkaiden välillä, mahdollistaen sujuvan vuorovaikutuksen eri kielten ja kulttuurien välillä (Vuori, 2018, s. 300).

Tulkki toimii kuin siltana kahden kielen ja kulttuurin välissä. Tulkeilla on tavallista paremmat kieli-, kulttuuri- ja viestintätaidot. Tulkin tulee olla täysi-ikäinen ja -valtainen henkilö.

Tulkin tuleekin tarvittaessa korostaa, että tulkin rooli on olla viestin välittäjä ja selventäjä sekä osaltaan myös kulttuurin osaaja viestin välityksessä ja että tulkki tulkaa aina kaiken tulkkauksessa sanotun mitään lisäämättä tai jättämättä pois,

ja että tulkki ei puolueettomana kolmantena osapuolena voi toimia kenenkään avustajana, puolustajana, edun ajajana tai edustajana.

Äitiyshuollossa tulkin rooli on välttämätön, koska hän välittää tiedot neutraalisti. Ammattitulkki on puolueeton henkilö, joka palvelee tasavertaisesti jokaista keskustelun osallistujaa asettumatta kenenkään puolelle. Husu (2007, s. 395) esittää, että perheenjäsenten käyttö tulkin roolissa maahanmuuttajaperheiden tulkkauksessa voi olla ongelmallista. Se voi vääristää terveydenhuollon ammattilaisen käsitystä tilanteesta. Jos väkivaltainen puoliso toimii tulkkina, terveydenhoitaja saa yksipuolisen kuvan. Lasten tulkatessa voi syntyä ongelmia perhedynamiikassa, ja lapsi joutuu kantamaan liian suurta vastuuta.

Tulkin rooli on erittäin tärkeä tarkkailu- ja synnytysosastoilla sekä muissa yksiköissä, joissa käytetään paljon teknisiä laitteita. Odottavat maahanmuuttajaäidit saattavat kokea tekniset laitteet pelottavampina kuin suomalaiset asiakkaat. He myös saattavat olla arempia pyytämään selityksiä, tai heillä ei välttämättä ole riittävää kielitaitoa kysymysten esittämiseen. Asioimistulkin rooli korostuu myös silloin, kun on tarve saada tietoja ja ymmärtää odottavan äidin tilanne, tai kun äiti tarvitsee tietoja menetelmistä, joiden avulla hän voi edistää terveyttään tai hoitaa sairauttaan. Tulkkia tarvitaan myös raskaana olevan naisen omaisten tapaamisissa. (Juntunen, 2010, s. 150–151.)

Suomalaisessa kulttuurissa palautteen antaminen voi olla haastavaa, ja palautteen koetaan joskus loukkaavana. Myös äänenkäytössä on kulttuurieroja: suomalaisessa viestinnässä äänenvoimakkuus on yleensä maltillinen, kun taas esimerkiksi joissakin Aasian kulttuureissa voimakas äänenkäyttö on tavallisempaa. Tulkki toimii sekä kielen että kulttuurin välittäjänä, ja hänen on tärkeää välittää viesti kokonaisvaltaisesti, kulttuuriset ja emotionaaliset sävyt mukaan lukien. Tulkilta edellytetään ammattimaisuutta, puolueettomuutta ja ammattisäännösten noudattamista. Myötätunto voi olla läsnä, mutta tunteiden ei tule hallita tilannetta.

Väärinymmärrysten välttämiseksi tulkin on olennaista ymmärtää ja huomioida kulttuurilliset tekijät tulkkauksessa, jotta sanoman sisältö välittyy mahdollisimman

oikein. Tulkki ei ainoastaan käännä sanoja, vaan huomioi myös asiayhteyden ja kulttuurilliset seikat. Tulkkauksessa saattaa ilmetä tilanteita, joissa miespuolista tulkkiä ei voida käyttää naisten neuvolan lääkärinkäynneillä. Joissain tapauksissa tulkkiä ei toivota lainkaan lääkärinkäynneille, tai hän ei pääse tulkkausta tarvitsevan naispuolisen potilaan hoito- tai toimenpidehuoneeseen.

Osa tulkeista näkee, että äidinkielen ja kulttuurin merkitys on huomioitava tulkkauksessa, mutta toisille tulkkaus tarkoittaa vain kielen kääntämistä. Kulttuurin merkitys kuitenkin korostuu esimerkiksi, jos raskaana oleva nainen ei esim. tuntisi ultraäänitutkimusmenetelmää aikaisemmasta. Tulkin olisi tällöin hyvä pyytää lääkärinä selittämään mikä ultraäänilaitte on, ja miten sillä tutkitaan yms. Taas on mahdollista että, toinen tulkki kääntäisi vain sanan ja olisi valittamatta siitä, että tulkattava saattaa hätäntyä, koska ei tiedä mikä tutkimus on ja miksi se tehdään. Puolueettomuus ja vastuunotto tiedon ymmärtämisen osalta saavat merkittävämmän roolin myös silloin, jos halutaan, että diagnoosit ja viranomaisten tekemät hoidonpäätökset perustuvat oikeaan ja puolueettomaan tietoon. (Leinonen, 2007, s. 300.)

Mediassa on myös käsitelty neuvolan nykytilaa. Esimerkiksi lehtiartikkelit valtamediassa ovat käsitelleet asiakaskokemuksia. Pääasiallisesti perheet ovat olleet tyytyväisiä saamaansa tukeen ja arvostaneet ohjeita ja neuvoja. Vanhemmat ovat kuitenkin toivoneet parempaa yksilöllistä kohtaamista. Mediassa on ollut esillä, että isien kohtaaminen neuvolassa ei ole ollut aina tasa-arvoista. Samoin huolta oli herättänyt hoitajien suuri vaihtuvuus, joka osaltaan estää kokonaisvaltaista neuvontaa. (Halonen ym., 2022.)

Äidit ovat kertoneet neuvolapalveluista myös sosiaalisessa mediassa. Flinckin ja kumppaneiden tekemän tutkimuksen mukaan lähes kaksi kolmasosaa tutkimuksen somekirjoituksista oli sävyiltään negatiivisia. Terveystarkastuksia kritisoitiin kaavamaisiksi, ja normeihin pakottavaksi, jolloin esim. äidit kokivat järjestelmän syyllistävänä, mikäli lapsi oli poikkeavalla kasvukäyrällä. Positiivisessa somekeskustelussa pidettiin neuvolaa toimivana, kannustavana ja asiallisena. (Flinck ym., 2019.)

4.4 Tyypilliset haasteet äitiysneuvoloiden tulkkauksessa

Monikulttuurisuus ja perheiden monimuotoisuus tuovat neuvolatoimintaan uusia kielellisiä, kulttuurisia ja toiminallisia haasteita. Kokonaisvaltainen ja kulttuurisensitiivinen hoito edellyttää, että sekä hoitajilla, tulkeilla että asiakkaila on perustiedot kulttuuristen tekijöiden vaikutuksesta vuorovaikutukseen ja terveyteen. Käytännössä kaikilta osapuolilta voi kuitenkin puuttua tarvittavaa tietoa. Hoitajat eivät aina tunne asiakkaiden taustoja, maahanmuuttajat eivät tunne suomalaista järjestelmää ja tulkit eivät aina pysy omassa roolissaan. (Husu, 2007, s. 393.)

Monikielisissä asioimistilanteissa suuri osallistujamäärä ja samanaikaiset keskustelut vaikeuttavat tulkin keskittymistä ja lisäävät riskiä väärinymmärryksiin, kun osa puheenvuoroista voi jäädä tulkkaamatta. (Vuori, 2013, s. 143.) Haasteita syntyy myös silloin, kun asiakas käyttää kieltä, joka ei ole hänen vahvin tai äidinkieltensä. Tällöin asiakas saattaa valita virallisen kielen esimerkiksi siksi, että kyseisen kielen tulkkeja on saatavilla, hän on tottunut asioimaan viranomaisissa tällä kielellä tai haluaa suomalaistaustaisen tulkin arkaluontoisiin tilanteisiin. Äidinkieleksi voidaan myös merkitä virallinen kieli, vaikka kotona käytettäisiin muuta kieltä tai useita kieliä. (Määttä, 2024, s. 74.)

Asioimistulkkauksessa tilanteet vaihtelevat paljon, ja toimeentulon vuoksi tulkin on usein otettava vastaan lähes kaikki toimeksiannot. Tulkkitilauksissa ei aina ilmoiteta yksityiskohtia, joten tulkki ei välttämättä tiedä tarvittavaa erikoissanastoa. Jos tulkki kieltäytyy, korvaavaa tulkkia voi olla vaikea löytää. (Määttä, 2024, s. 72.) Työ- ja elinkeinoministeriön (2022, s. 13) ohjeiden mukaan tulkille voi toimittaa etukäteismateriaalia, sillä tulkilla on vaitiolovelvollisuus. Valmistautuminen on olennaista tulkin työssä, mutta käytännössä tulkit eivät aina saa riittävästi tietoa tulevasta tulkkauksesta. Esimerkiksi äitiysneuvolan monipuolisista ja moniulotteisista palveluista kerrotaan tulkeille usein vain lyhyesti ”*tulkkaus äitiysneuvolassa*”.

Äitiysneuvolassa erityisen haastavaa on prima vista -tulkkaus, jossa tulkki joutuu nopeasti lukutulkkamaan asiakkaan kotimaastaan tuomia asiakirjoja tai

diagnooseja hoitajan pyynnöstä. Tällaisiin tilanteisiin on vaikea valmistautua etukäteen, ja ne vaativat tulkilta laajaa terveystietämystä sekä aktiivista sanavarastoa. Tulkki työskentelee jatkuvasti aikapaineen alla, sillä tekstin lukemiseen, ymmärtämiseen ja kohdekielelle tuottamiseen on usein vain sekunteja tai korkeintaan muutamia minutteja. (Isolahti, 2015, s. 199.)

Asioimistulkin työ on psykologisesti vaativaa ja kuormittavaa. Tulkin työpäivään voi sisältyä useita tulkkauksia eri aiheista ja paikoissa, mikä vaatii nopeaa sopeutumista vaihtuviin tilanteisiin. Asiakkaat ovat usein vaikeissa elämäntilanteissa, mikä lisää työn jännitteisyyttä. Erityisen haastavia ovat äitiysneuvolan tulkkaukset, joissa asiakas on psyykkisesti sairas tai traumatisoitunut, esimerkiksi paennut sotaa, joutunut ihmiskaupan uhriksi tai kokenut perheväkivaltaa. (Määttä, 2019, s. 196.) Henkilökohtaisten ja arkaluontoisten asioiden käsittely vieraassa kielellä ja ympäristössä on haastavaa, erityisesti seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa. Myös ympärileikattujen naisten tulkkaus voi olla erittäin kuormittavaa sekä tulkille että hoitajalle. Tällaiset tilanteet vaativat empatiaa, hienotunteisuutta, tunteiden hallintaa sekä ammattimaista ja eettistä roolissa pysymistä. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen, 2013, s. 207–208.) Empaattinen ja potilaskeskeinen keskustelu edellyttää lääkärin, potilaan ja tulkin sujuvaa yhteistyötä (Paananen, 2018, s. 49). Lisäksi tulkki voi joutua tekemään nopeita päätöksiä, jotka ovat joskus ristiriidassa oman moraalikäsityksen kanssa, joten tunteiden hallinta ja eettinen harkinta ovat välttämättömiä.

Etätulkkauksen suosio kasvaa, sillä se on kustannustehokasta ja mahdollistaa nopeamman aikataulun, mikä on erityisen hyödyllistä harvinaisten kielten tulkkauksessa eri puolilla Suomea (Salo, 2007). Etätulkkauksessa korostuvat kuitenkin tekniset haasteet ja vuorovaikutuksen vaikeudet, erityisesti puhelintulkkauksessa, jossa visuaalinen viestintä puuttuu ja puheenvuorojen vaihtuminen perustuu vain ääneen. Puhelintulkkauksessa tulkki nojaa pelkästään omaan kuuntelutaitoonsa, mikä vaikeuttaa vuorovaikutusta, lisää väärinymmärrysten riskiä sekä kuormittaa tulkin keskittymistä ja kuuloa, etenkin jos keskustelu on päällekkäistä tai puheenvuorot ovat pitkiä. (Määttä, 2018, s. 99.)

5 TULKKAUKSEN KEHITTÄMINEN ÄITIYSNEUVOLOISSA

5.1 Tulkin ammatillisuuden vahvistaminen

Edellisessä luvussa kuvattiin tyypillisiä tulkkaushaasteita äitiysneuvoiloissa. Vaikka asioimistulkeilta edellytetään ammatillisuutta ja ammattisäännösten noudattamista, käytännön tilanteet osoittavat, että tulkkaus ei aina onnistu odotetulla tavalla. Alan tutkimukset sekä asiakkaiden ja ammattilaisten palaute korostavat, että tulkkauskäytännöissä on edelleen merkittäviä kehittämiskohteita. Kuitenkin kaikki epäkohdat eivät johdu tulkin ammattitaidosta. Terveystieteiden alan ammattilaisilla voi olla puutteita tulkin kanssa työskentelytaidoissa. Lisäksi maahanmuuttaja-asiakkailta saattaa olla epäluuloja tulkin puolueettomuudesta tai heidän kulttuuritaustansa aiheuttamia luottamusongelmia. THL:n ohjeet tulkki- ja kääntäjätyöstä korostavat, että tulkkausten onnistuminen on kaikkien osapuolten yhteinen vastuu. Kulttuurienvälinen työskentely on moniulotteista, ja jokainen osallistuja vaikuttaa lopputulokseen. (THL, 2024)

Monikulttuurisessa työympäristössä työskenneltäessä on tärkeää omaksua kulttuurisensitiivinen lähestymistapa. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL, 2024) mukaan kulttuurisensitiivisyys viittaa haluun, kykyyn ja herkkyyteen ymmärtää eri taustoista tulevia henkilöitä. Kulttuurisensitiiviset palvelut eivät tarkoita erillisten palveluiden tarjoamista jokaiselle kohderyhmälle, vaan palveluita, jotka kykenevät tunnistamaan asiakkaiden moninaiset tarpeet ja joustamaan tarpeen mukaan. Työskentelyä helpottaa merkittävästi, kun ymmärretään asiakkaiden kulttuuritaustaa. Keskeisiä elementtejä eri kulttuureista tulevien henkilöiden kohtaamisessa ovat avoin asenne, joustavuus ja ennakkoluulottomuus. Tulkki- ja kääntäjätyö tukee asiakkaiden osallisuutta ja palveluiden saavutettavuutta. Tulkin käyttö asiakastilanteissa edistää myös potilasturvallisuutta, kustannustehokkuutta ja palveluiden toimivuutta. Luottamuksen rakentaminen kaikkien tulkkaustilanteeseen osallistuvien osapuolten välille on ensiarvoisen tärkeää (Maukonen & Talo, 2024).

Tulkin rooli äitiysneuvolatilanteissa kohdistuu erityisesti kielellisiin ja terminologisiin haasteisiin, kuten terveysalan termistön hallintaan. Ammattitaidon vahvistamiseksi tulkit voivat hyödyntää Terveysportin NEUKO-tietokantaa, jota koordinoi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Tietokanta on laadittu yli sadan terveydenhuollon asiantuntijan yhteistyönä vuonna 2021. Resurssi tarjoaa avoimen ja maksuttoman tietopaketin äitiys- ja lastenneuvoloitten sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaisten käyttöön, sisältäen näyttöön perustuvat ohjeet ja kansalliset suositukset. (Tervahauta & Hakulinen, 2022)

NEUKO-tietokannan säännöllisesti päivittyvä tietopaketti tarjoaa luotettavan lähteen äitiysneuvolapalveluiden rakenteeseen, toimenpiteisiin ja käytäntöihin (THL, 2023a). Asioimistulkit ja alan opiskelijat voivat hyödyntää tietokantaa opiskelun, sanastotyön sekä tulevien tulkkaukseen valmistautumisen tukena. Tietokannan avulla tulkit voivat tutustua etukäteen esimerkiksi raskaudenseurannan tai synnytyksen jälkeisten käyntien sisältöihin. Laaja ja selkeä resurssi helpottaa terminologian hallintaa, kuten neuvoloitten terveystarkastuksiin liittyvien käsitteiden tarkistamista.

Tulkki voi harjoitella prima vista -tulkkaukseen lukemalla terveysalan erilaisia tekstejä molemmilla työkielillä, kuten potilaskertomuksia, lääketieteellisiä ohjeita, artikkeleita tai terveysneuvontamateriaaleja. Harjoittelun myötä lääketieteelliset termit, sanayhdistelmät ja fraasit tulevat tutuiksi, ja tulkki pystyy kääntämään ne nopeammin ja virheettömämmin. Tämä parantaa sekä tulkkauksen sujuvuutta että asiakkaan kokemusta palvelusta.

Jos tulkki toimii useilla aloilla, hänen on hallittava laaja kirjo erikoisalojen tekstejä ja harjoiteltava säännöllisesti ammattitason ylläpitämiseksi. Tulkki ei voi luottaa siihen, että osaa jo kaiken, vaan hänen on aktiivisesti päivitettävä tietojansa ja harjoiteltava uusien alojen termistöjä. Yleissivistyksen ja alakohtaisen asiantuntemuksen yhdistäminen on avain tulkin työskentelyn laadun parantamiseen.

Kulttuuriset ja eettiset haasteet, kuten asiakkaiden erilaiset odotukset, tabuaiheiden käsittely, eettiset dilemmat ja kulttuurisidonnaiset käytännöt, ovat päivittäin tulkille asetettavia tehtäviä. Niiden selvittämiseksi tulkilta vaaditaan joustavuutta ja tarkkuutta. Leinosen (2007, s. 299) mukaan, tulkin taidot eivät synny automaattisesti kielitaidon mukana vaan niihin tarvitaan peruskoulutusta ja jatkuvaa täydennyskoulutusta. Esimerkiksi tulkin on huolehdittava, että asiakkaat ymmärtävät tulkin roolin ja rajat. Tulkin esittäytyminen keskustelun alussa on erinomainen tapa selventää omaa rooliaan. Tarvittaessa, kun tulkilta pyydetään neuvoja, mielipiteitä tai odotetaan palveluita, jotka eivät vastaa tulkin ammattieettisiä periaatteita, tulkin on syytä ystävällisesti muistuttaa asiakasta omasta roolistaan uudelleen. Joissakin tilanteissa tulkilta vaaditaan rohkeutta, ja etenkin aloitteleva tulkki oppii harjoittelemalla puolustamaan rooliaan tulkkaustilanteissa.

Tabu-aiheiden ja arkaluonteisten aiheiden tulkkauksessa tulkin on yhdistettävä ammattitaito, eettiset ohjeet ja kyky löytää kulttuurisesti sopivia kompromisseja, jotka kunnioittavat sekä potilaan että terveydenhuollon ammattilaisen näkemyksiä. Paananen (2018, s. 32–34) esittää, että hyvä tulkkaus on täsmällistä, kattavaa, puolueetonta ja kunnioittavaa. Tulkin on tulkattava yhtä tarkasti sekä lääkärin että potilaan puheenvuorot, tekemättä oletuksia tiedon relevanssista. Tulkki ei saa omaksua lääkärimäistä roolia, sillä se voi vääristää potilaan ja lääkärin välistä suhdetta ja vaarantaa potilaan hoidon. Esimerkiksi, jos asiakas pyytää tulkilta neuvoja lääketieteellisistä päätöksistä tai kyseenalaistaa hoitohenkilökunnan pätevyyttä, tulkin on pysyttävä puolueettomana ja pidättäytyttävä kommentoimasta. Tällaisissa tilanteissa tulkki voi kokea stressiä tai riittämättömyyden tunnetta. Ratkaisuna on ystävällisesti muistuttaa asiakasta omasta roolista ja tarvittaessa viitata eettisiin ohjeisiin. On myös tärkeää, että tulkki tiedostaa, ettei käsiteltävä asia ole henkilökohtainen, vaan hänen tehtävänsä on mahdollistaa ymmärrys osapuolten välillä. Tulkki ei saa asettua vastustamaan asiakasta, vaan hänen on pyrittävä edistämään avointa ja kunnioittavaa vuorovaikutusta.

Tulkin ammattitaidon vahvistamiseen kuuluu myös tulkin ymmärrys palkkiomallin rakenteesta. Palkkion pitää olla tietyllä tasolla. Nykyään kunnan tulee

ensisijaisesti käyttää tulkkauspalveluja, jotka ovat kilpailutuksen voittajia. Kilpailutuksessa hinta on yksi tärkeimmistä ominaisuuksista. Tämä vaikuttaa myös tulkkien palkkoihin. Joissain tulkkausyrityksessä maksetaan esim. minuuttipalkka tai harjoittelijapalkka, tulkkien pätevyydestä huolimatta, eikä palkkiota koroteta sen mukaan.

5.2 Tulkkien työkuormituksen hallinta

Asioimistulkkauksen aiheet kattavat Viljanmaan (2018, s. 121) mukaan ihmisen koko elämänkaaren, ja ne voivat sisältää sekä myönteisiä tunteita, kuten lapsen syntymään liittyvää iloa, että voimakkaita kielteisiä tunteita, kuten surua, vihaa tai epätoivoa. Määttä (2018, s. 98) esittää, että tunteet ovat laadukkaan tulkkauksen ja työhyvinvoinnin kannalta sekä arvokkaita että välttämättömiä työkaluja, joilla varmistetaan luottamuksellinen suhde tulkin ja vieraskielisen asiakkaan välille. Tulkkien on tärkeää tiedostaa, että tietyt tulkkaukset voivat olla psyykkisesti ja fyysisesti kuormittavia, ja että on osattava toimia ennaltaehkäisevästi.

Esimerkiksi, jos tulkki tietää, että jokin tulkkausaihe, kuten lasten kuolema tai perheväkivaltatilanne, on hänelle erityisen kuormittava tai voi herättää voimakkaita tunteita tai ahdistavia muistoja, hänen on suositeltavaa kieltäytyä kyseisestä tehtävästä. Asioimistulkkien eettiset ohjeet (SKTL, 2013) korostavat, että ennen toimeksiannon vastaanottamista tulkin tulee arvioida tehtävän vaativuus, mahdolliset eettiset ja henkiset haasteet sekä omat valmiutensa tehtävän hoitamiseen ammattimaisesti. Tulkkien on oltava realistinen käsitys omista rajoistaan ja voimavaroistaan. Sen sijaan tulkin kannattaa keskittyä aiheisiin, jotka tuntuvat sopivilta eivätkä aiheuta negatiivisia tunnereaktioita tai ylikuormitusta.

Työskennellessämme tulkkeina äitiysneuvoloissa olemme havainneet psyykkisen ja fyysisen kuormituksen tiedostamisen merkityksen. Kuormittavissa tilanteissa tulkin on tärkeää pyytää taukoa keskittymiskyvyn palauttamiseksi. Jos tauko ei ole mahdollinen, tulkin on keskityttävä tulkkausprosessiin omien tunteiden sijaan. Viljanmaa (2018, s. 125) korostaa, että tulkeilla on erilaisia

selviytymiskeinoja kielteisten tunteiden käsittelemiseksi. Esimerkiksi etäisyyden ottaminen, oman roolin ja rajojen tiedostaminen sekä huomion suuntaaminen muihin asioihin. Tulkki voi vahvistaa motivaatiotaan muistuttamalla itseään työnsä tärkeydestä, sillä tulkkien avulla toteutuu asiakkaiden oikeusturva ja kielelliset oikeudet. Symbolinen "tulkkauksi" auttaa säilyttämään ammatillisen etäisyyden ja tunteiden hallinnan.

Tulkkauksitilanteisiin liittyy olennaisesti se, että viestintätilanteet ja tunnelmat vaihtelevat nopeasti tulkin siirtyessä tehtävästä toiseen. Samalla työ edellyttää tulkilta kykyä sietää keskeneräisyyttä. Tulkki on mukana prosessissa vain rajatun hetken, eikä välttämättä saa koskaan tietää, miten käsiteltävä asia alkoi, jatkuu tai päättyy. Usein seuraavalla kerralla tilanteessa onkin toinen tulkki. Tämän vuoksi tulkin on asetettava nopeasti keskelle selvitettävää tilannetta ja aistittava eri lähteistä sen tunneilmapiiri, kun taas muut osapuolet ovat tietoisia aiemmista tapahtumista. Samalla tulkin on säilytettävä tietty etäisyys tilanteeseen, jotta avoimena jäävä asia tai ihmiskohtalo ei jäisi häntä liikaa kuormittamaan. (Viljanmaa, 2018, s. 122.)

Työhön liittyvän kuormituksen ja tunteiden purkamista on mahdollista toteuttaa fyysisten keinojen avulla. Esimerkkejä tällaisista keinoista ovat kävely, uinti, jooga, hengitysharjoitukset, musiikin kuuntelu, leipominen tai muut lempiharrastukset. Tulkin on tärkeää tiedostaa, mitkä menetelmät auttavat parhaiten avaamaan henkisiä solmuja tai poistamaan kuormitusta. Yleensä parhaat keinot löytyvät kokeilemalla. Toinen tapa purkaa työhön liittyviä negatiivisia tunteita on puhuminen, esimerkiksi työnohjauksen tai kollegoiden kanssa keskustelemisen kautta. Kollegiaalinen yhteisöllisyys ja vertaistuki voivat helpottaa erityisesti freelancereiden työperäistä kuormitusta. Koulutuksen ja kokemuksen myötä tulkki oppii säätämään tunteitaan ja toimimaan asiallisesti tulkkauksitilanteissa. (Viljanmaa, 2018, s. 154–156.)

5.3 Tulkkauksen alan nykytilanne ja tulkkien hyvinvointi

Tulkkaus on sekä puheviestintää ja kulttuurin viestintää. Tulkki välittää viestiä suullisesti kielestä toiseen. Tulkilta vaaditaan erinomaisten kielen taitojen lisäksi vankkaa yleissivistystä, kiinnostusta ajankohtaisiin asioihin, sujuvaa ilmaisutaitoa, hyvää paineensieto- ja keskittymiskykyä sekä kykyä työskennellä ryhmässä. Tulkin on hallittava eri tulkkaustekniikat ja osattava käyttää niitä eri tilanteissa. (SKTL, i.a.)

Tulkin työ vaatii ammattitaidon ja muiden valmiuksien ohella hyvää fyysistä, psyykkistä ja henkistä kuntoa. Tulkki joutuu yleensä matkustelemaan paljon työssään ja hänen työaikansa voivat olla epäsäännölliset ja hyvinkin ennalta-arvaamattomat. Tämä pätee erityisesti silloin, kun tulkki ei toimi palkattuna työntekijänä vaan yrittäjänä tai freelancerina, jolloin tulkki on itse vastuussa toimeksiantojen ja oman elantonsa hankinnasta sekä yritystoimintansa kannattavuudesta. Tämä vastuu voi olla erityisen haastavaa yritystoiminnan alkuvaiheessa tai esimerkiksi tulkkauspalveluiden kysynnän laskiessa tai tuntihintojen laskiessa edelleen.

Nykyään etätulkkaus on yleistynyt (Gorschelnik, 2021). Etätulkkaus on kätevä tapa. Aikaa säästyy, lisäksi siten vältetään turhaa kontaktia esim. pandemian aikana. Tulkin ei tarvitse matkustaa paikasta toiseen, jolloin tulkki voi ottaa enemmän toimeksiantoja. Toisaalta etätulkkauksessa vuorovaikutus on paljon heikompi kuin läsnäolotulkkauksessa. Tulkkaus ei ole pelkästään sanasta sanaan, vaan myös vuorovaikutusta ja tunteiden ilmaisemista. Ilmeet ja eleet sekä kulttuuriin liittyvät seikat pitää saada perille (Tolkoma, 2017). Etätulkkaus koostuu puhelintulkkauksesta ja tulkkauksesta muiden sovelluksen kautta mm. Zoom, Teams, Google Meeting sekä Skype. Tulkin on osattava niiden käyttö ennen tulkkaustoimeksiannon ottamista.

Etätulkkauksen yleistymisellä on vaikutusta myös tulkkeihin. Tulkit kokivat, että etätulkkaus on haastavaa ja vaatii paljon voimavaroja. (Ollila, 2017, s. 67.)

Äitiysneuvolaan liittyvät tulkkaukset pääsääntöisesti kestävät noin tunnin tai enintään kaksi tuntia. Tulkkaustilanteet koettiin parhaiten tapahtuvaksi kasvotusten. Etätulkkauksessa nousi huoli vaitiolovelvollisuudesta ja sanattoman viestinnän puuttumisesta. Elekieli ja sanaton viestintä tulkkaustilanteessa on

tärkeää tulkkauksen onnistumisessa. (Ollila, 2017, s. 84.) Matkustamisessa paikasta toiseen kuitenkin jää tulkeille mietittäväksi, kannattaako matkustaa toiseen kaupunkiin kahden tunnin tulkkausta varten.

On tärkeää pohtia, miten etätulkkausta voisi kehittää niin, että ammattimaisuus mahdollistuu. On tärkeää ottaa huomioon vaitiolovelvollisuus, laitteiden ja tilojen järjestely etukäteen. (Ollila, 2017, s. 67)

Tulkkaus vaatii tarkkuutta ja keskittymistä, eikä väsyneenä jaksakaan tehdä laadukasta tulkkausta (Maahanmuuttovirasto, i.a). Lisäksi on hyvä pitää omasta hyvinvoinnista huolta. Esimerkiksi tuomioistuimissa ja turvapaikkapuhuttelussa pidetään taukoja säännöllisesti, mutta äitiysneuvolassa tulkin täytyy huolehtia itse, että taukoja pidetään tarvittaessa. Tulkillä on oikeus pyytää tarvittaessa taukoa.

Vertaistuki on myös tärkeää tulkin työssä. Työssä on oppinut tuntemaan muita tulkkeja, joilla saattaa olla samansuuntaisia kokemuksia, vaikka tulkkauksien yksityiskohdista ei pääsekään puhumaan. Etenkin raskaan päivän tai vaikean tulkkauksen jälkeen voi läheisille kollegoille purkaa hieman ajatuksia toki salassapitovelvollisuutta noudattaen ja saada helpotusta.

Tulkin työ sisältää matkustamisen lisäksi myös paljon istumatyötä. Tulkin on hyvä huolehtia näyttöpäätetyöhön liittyvästä ergonomiasta, vaihdella työasentoja ja nojata vaikka tuolin käsinojiin tai tehdä töitä seisoen sekä riittävästi ottaa taukoja. Taukojumppa, pieni kävely tai vaikka venyttely on hyvä tehdä työtehtävien välissä, pitkäaikainen samassa asennossa istuminen voi aiheuttaa selkä- tai muita kipuja, myös joissakin tutkimuksissa sen on todettu jopa aiheuttavan myös muita sairauksia. Tämä on erityisen tärkeää yrittäjiksi aloittaville, sillä uuden yrittäjän alkutaival voi olla kaiken muun ohella myös ajankäytöllisesti ja taloudellisesti haastavaa ja se kuormittaa oman jaksamisen ohella myös ihmissuhteita usein ennakoitua enemmän.

6 OPPAAN TUOTTAMINEN

6.1 Oppaan suunnittelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa opas aloitteleville tulkeille äitiysneuvolassa toimimiseen. Tiivistettynä oppaan tarkoitus on, että tulkki ymmärtää äitiysneuvolan toimintaympäristönä, ja pystyy siten tarjoamaan laadukasta tulkkausta heti alusta alkaen. Tämä osio käsittelee oppaan luomisprosessia.

Asioimistulkkauksen tarve äitiysneuvoloissa on päivittäinen ilmiö. Aloitteleville tulkeille ja alan opiskelijoille äitiysneuvola ympäristönä voi olla uusi ja hämmentävä. Vaikka äitiysneuvolatoiminnasta on paljon tietoa saatavilla, sen etsiminen vie aikaa, jota tulkilla ei aina ole käytettävissään.

Tulkin työnkuvaan liittyy vaihtelevuus, ja yhden päivän aikana tulkki voi työskennellä monissa erilaisissa ympäristöissä tai neuvoloissa. Opas voisi olla hyvä ja nopea tapa tutustua ja perehtyä uuteen tulkkausympäristöön. Haluamme laatia oppaan, johon on koottu tärkeimmät tiedot äitiysneuvolan toiminnasta, tulkkauksesta äitiysneuvoloissa sekä tulkin roolista äitiysneuvoloissa. Tämä voisi tukea tulevia tulkkeja tarjoamaan mahdollisimman laadukasta tulkkauspalvelua maahanmuuttajaperheille, joissa odotetaan lasta.

Oppaan suunnittelussa päätimme hyödyntää luotettavaksi tunnettuja lähteitä. Keräsimme ja analysoimme monien alalla työskentelevien ammattilaisten ja asiantuntijoiden kirjoja, julkaisuja ja tutkimuksia. Tärkeimpiä tietolähteitä olivat Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Terveysportin NEUKO-tietokanta, Neuvolatyön käsikirja, Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin äitiysneuvolatoimintaan liittyvät julkaisut, asioimistulkkauksen tutkijoiden tutkimukset sekä useiden ammattilaisten tahojen laatima asioimistulkin ammattisäännöstö.

Oppaan suunnittelussa hyödynnettiin kirjoittajien käytännön kokemuksia tulkkauksista äitiysneuvolasta ja tämän opinnäytetyön teoriapohjaa. Kokemuspohjaisesti oli jo selvää oppaan suunnittelun alkuvaiheessa, että oppaan tulisi sisältää hyödyllisiä termejä, jonkinlainen rakenne äitiysneuvolakäynnin kulusta ja yleisluontoisia ohjeita tulkille äitiysneuvolan näkökulmasta. Nämä kokonaisuudet muodostaisivat jo hyvän pohjan aloittelevalle tulkille äitiysneuvolatulkkaukseen valmistautumiseen. Muissa yhteyksissä tuotetut oppaat (esim. Maahanmuuttoviraston Opas tulkeille (Maahanmuuttovirasto, i.a.) ja THL:n Äitiysneuvolaopas, (THL, 2013) toimivat myös inspiraationa oppaan mahdolliselle rakenteelle ja tarpeelliselle sisällölle.

Oppaan suunnittelussa käytettiin hyväksi myös työelämätahoa – yliopiston kielentutkimuksen tohtoria, joka antoi hyödyllisiä vinkkejä siitä, mitä oppaaseen kannattaisi sisällyttää. Sisällytettävät ehdotukset koskivat tulkkien ammattisäännöstöä ja etiikkaa sekä äitiysneuvolatulkkauksen prosessia. Nämä vinkit otettiin huomioon ja sisällytettiin soveltuvin osin oppaaseen.

6.2 Oppaan toteuttaminen

Alustavan rakenteen luomisen jälkeen oppaan tuottamisen ensivaiheita oli käyttää aiheita alustavina alaotsikoina ja pyrkiä löytämään hyvät lähteet jokaiselle osa-alueelle. Lähteiden etsinnän ohessa oppaan sisältö laajeni jossain määrin, sillä käyttökelpoista materiaalia löytyi useampaankin hyödylliseen aihepiiriin. Aivan kaikkea löytynyttä materiaalia ei toki voinut käyttää oppaassa, jotta siitä ei tulisi liian pitkä. Äitiysneuvolanäkökulma helpotti lähteiden valintaa ja rajaamista.

Oppaan kohderyhmänä ovat aloittelevat tulkit, joten oppaan sisältönä on myös yleistä tulkkausta koskevaa materiaalia ja ohjeistusta. Tämä katsottiin tarpeelliseksi, vähintään kertauksena, jotta aloitteleva tulkki ymmärtää tulkkausta yleisesti.

Sen jälkeen, kun valinta oppaan sisällöstä oli tehty, täytyi käyttää jonkin verran aikaa oppaan ulkoasun viimeistelyyn. Kansilehti syntyi kätevästi Canva-

suunnittelutyökalun avulla. Havainnollistavat kuvat ja kaaviot sekä selkeä muotoilu toivottavasti helpottavat lukijan työtä aiheeseen perehtyessä. Kaavioita täytyi jonkin verran luoda itse suunnitteluohjelmalla, jotta oppaan ulkoasu olisi mahdollisimman yhtenäinen.

Kokonaisuutena oppaan toteuttaminen sujui melko nopeasti. Hyvin suunniteltu työ oli helppo kirjoittaa laajemmaksi ja hyödylliseen muotoon käyttäjää ajatellen.

Oppaan toteuttamisen loppuvaiheessa sen sisältöä ja aiheita esiteltiin työelämätaholle, jonka käyttöön opas on tarkoitus antaa. Saatu palaute oli innostavaa, ja yleisvaikutelman pohjalta opas vaikuttaa hyvinkin tarpeelliselta ja hyödylliseltä suunnitellulle kohderyhmälle. Eräs tulkkausyritys ottaa oppaan käyttöön, kun se on julkaistu ja antaa sen aloiteleville tulkeille perehdytysmateriaalina.

6.3 Oppaan käyttö

Opinnäytetyön aikataulun puitteissa ei valitettavasti ollut aikaa oppaan levittämiseen kokeiluryhmälle, joka olisi voinut kertoa käytännön kokemuksia oppaan käytöstä tai antaa palautetta siitä. On kuitenkin perusteltua kertoa tässä lyhyesti, miten opasta on suunniteltu käytettäväksi.

Opasta voitaisiin hyödyntää esimerkiksi asioimistulkkauksen oppilaitoksissa, joissa siihen perehtymällä opiskelijat saavat hyvän käsityksen äitiysneuvolatulkkausista. Toinen mahdollinen käyttötapa on käyttää opasta tulkkausyrityksissä, joissa aloitteleva tulkki voisi nopeasti ottaa haltuunsa uuden toimintaympäristön ja hyödyntää tietoja laadukkaamman tulkkauksen suorittamisessa heti ensimmäisestä kohtaamisesta alkaen. Vähintäänkin opas tulee löytymään opinnäytetyön mukana julkisista internet-hauista, jolloin aloitteleva tulkki pystyy tutustumaan materiaaliin, vaikka ei saisi sitä erikseen jaettuna miltään viralliselta taholta.

7 POHDINTA

Tässä kehittämispainotteisessa opinnäytetyössä olemme selvittäneet tulkkien työtä äitiysneuvoloissa ja kehittäneet käytännönläheisen oppaan, jonka avulla pyrimme tukemaan tulkkien ammatillisuutta ja eettistä osaamista. Sekä opinnäytetyön tekeminen että tulkin työ vaativat eettisten periaatteiden noudattamista, ammattitaitoa ja jatkuvaa kehittymistä.

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, miten tulkkaukset tapahtuu äitiysneuvoloissa ja millaisia haasteita tulkit kokevat. Haasteet ovat mm. kulttuurisidonnaiset asiat tulkkauksilanteessa, tulkkien elinkeinon harjoittaminen ja ammattieettiset kysymykset. Halusimme kehittää oppaan, joka tukee aloittelevien tulkkien ammatillista kehittymistä. Selvityksemme osoitti, että tulkit kokevat haasteita erityisesti kielellisissä ja kulttuurisissa tekijöissä, tunteiden hallinnassa sekä erilaisissa toimintatavoissa, mikä korostaa oppaan merkitystä näiden kysymysten ratkaisemisessa. Tulkkaukset äitiysneuvoloissa -oppaassa pyrimme tarjoamaan yleiskatsauksen tulkin työhön ja lisäksi esittelimme äitiysneuvolat tulkin työympäristönä. Arvioimme onnistuneemme tehtävässämme. Oppaan luominen oli haastavaa mutta se oli antoisa prosessi, jonka aikana opimme paljon uutta tulkin työstä ja äitiysneuvolatoiminnasta.

Opinnäytetyössämme hyödynsimme monien alalla työskentelevien ammattilaisten julkaisuja, kuten Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin kirjallisuutta, Terveystieteen NEUKO-tietokantaa, asioimistulkkauksen tutkijoiden tutkimuksia ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton julkaisuja. Opinnäytetyö on vahvistanut meidän tiedonhankintataitojamme ja analyyttistä ajatteluamme. Olemme oppineet arvioimaan kriittisesti lähteitä ja yhdistämään tietoa eri näkökulmista. Tämä on lisännyt luottamusta omiin kykyihimme ammattilaisena ja antanut meille valmiuksia kehittää tulkkaukstyötä tulevaisuudessa.

Opinnäytetyöprosessi on ollut monimuotoinen ja vaatinut perusopintojen soveltamista työhön ja elämään. Yhteistyömme on kehittänyt ymmärrystä, kärsivällisyyttä ja joustavuutta. Opinnäytetyön tekeminen opetti, että työelämässä

suunnitelmat voivat muuttua, mikä korostaa yhteistyön ja sopeutumiskyvyn merkitystä. On yllättävää, kuinka paljon tietoa on saatavilla, erityisesti THL:n tietokantojen ansiosta. Työn valmistumista ovat edesauttaneet tietojen julkinen saatavuus, kirjaston henkilökunnan ohjaus sekä ohjaajan, työelämäkumppanin ja opettajien tuki. Tietojen yhdistäminen eri lähteistä on ollut kuin palapelin kokoamista, ja kirjoitustyylien yhdistäminen on vaatinut avoimuutta ja kriittisyyttä.

Opinnäytetyö on kehittänyt yhteistyötämme, ja olemme oppineet arvostamaan toistemme vahvuuksia ja kunnioittamaan toistemme työtä. Olemme oppineet etsimään luotettavia lähteitä ja kirjoittamaan tieteellisiä tekstejä, mikä on kehittänyt tieteellistä kirjoitus- ja lukutaitoamme. Oppaan luomisen myötä olemme saaneet uusia näkökulmia tietojen järjestämiseen ja visualisointiin, mikä auttaa meitä valmistautumaan tuleviin tulkkauksilanteisiin.

Kokonaisuutena oppaan tekeminen ja siitä opinnäytetyöraportin kirjoittaminen on ollut kattava läpileikkaus niin tulkin työhön kuin äitiysneuvolatoimintaan. Oppaan lopullisesta kohtalosta riippumatta työ sen luomiseksi ei ole mennyt hukkaan, sillä vähintäänkin oma ymmärryksemme tulkin ammatista ja äitiysneuvolatoiminnasta on huomattavasti syventynyt ja lisääntynyt. Tämän aikana työkaluja ja prosesseja oman henkilökohtaisen ammattitoiminnan hiomiseksi on löytynyt. Nämä keinot toivottavasti hyödyttävät jatkossa myös oppaan lukijoita.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi on ollut haastava, mutta samalla myös erittäin antoisa. Olemme oppineet paljon uutta tulkkauksesta, työhyvinvoinnista, tiedonhankinnasta ja yhteistyöstä. Olemme oppineet suunnittelemaan, toteuttamaan ja dokumentoimaan huolellisesti koko kehittämisprosessin ajan. Esimerkiksi kaikki lähdemerkinnät on tehty tarkasti Diakonia-ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti. Opinnäytetyösopimus on tehty ja allekirjoitettu. Lopullinen työ tarkistetaan plagioinnin tunnistusohjelmalla ennen julkaisua. Olemme myös kehittäneet omaa ammatillista osaamistamme ja vahvistaneet käsitystämme tulkkien ammatinsäännöstöstä. Opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut ammatillista identiteettiämme.

Terveysalalla tulkkausta tarvitaan jatkuvasti, etenkin neuvolankäynnin yhteydessä. Tulkkauksella on suuri merkitys odottavalle äidille, lapsille ja odottaville perheille. Laadukas tulkkaus varmistaa tulkattavan oikeusturvan.

Laadukkaan tulkkauksen pohjana on tulkin oma ammattitaito ja hyvinvointi. Tulkin on pidettävä huolta omasta jaksamisestaan, sillä työssä on harvoin esimiestä varmistamassa, että tulkki ei kuormitu liikaa. Siksi on tärkeää, että jokainen tulkki tuntee mistä kuormitus syntyy ja miten siitä palaudutaan.

Valitettavan moni joutuu aloittamaan tulkin uransa ilman kunnollista perehdytystä toimintaympäristöihin ja tulkkauksen käytäntöihin. Vaikka erilaisia oppaita tulkeille on jo olemassa, ajantasaisen tiedon löytäminen saattaa silti olla vaikeaa. Tietoisuuden lisääminen oppaan muodossa on yksi keino. Tarkoituksena ei ole ollut luoda kaikenkattavaa opasta, mutta riittävä yleiskatsaus tulkin työhön yleensä ja äitiysneuvoloihin ympäristönä yksityiskohtaisemmin kuvattuna. Käyttökokemusten kerääminen olisi ollut erinomainen lisäys, jotta opasta olisi voinut kehittää vielä enemmän käyttäjien toiveiden mukaisesti, mutta se ei valitettavasti ehtinyt mukaan opinnäytetyöhön.

LÄHTEET

- Aunila, S. (27.4.2012). *Neuvola-järjestelmä on kaikkien aikojen paras suomalainen keksintö*. Saatavilla 11.8.2024
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/04/27/neuvola-jarjestelma-kaikkien-aikojen-paras-suomalainen-keksinto#:~:text=%C3%84itiysneuvola%20toiminta%20aloitettiin%20jo%20vuonna,haki%20esimerkki%C3%A4%20neuvola%2Dj%C3%A4rjestelm%C3%A4%C3%A4n%20Saksasta>.
- Flinck, A., Rantanen, H., & Paavilainen, E. (2019). *Äitien kokemuksia neuvolapalveluista ja neuvolan kyselylomakkeista – Analyysi äitien kirjoituksista sosiaalisessa mediassa*. *Yhteiskuntapolitiikka* 84 (2019):3, 322–331 Saatavilla 17.1.2025
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138275/YP1903_Flinckym.pdf?sequence=2
- Gorschelnik, H. (27.1.2021). *Tulkkien ammattieettistä säännöstöä päivitettiin*. Saatavilla 3.5.2025 <https://kieliasiantuntijat.fi/tulkkien-ammattieettista-saannostoa-paivitettiin/#:~:text=Hanna%20%2F%2027.1.2021,yhdenvertaisuuden%20toteutuminen%20on%20sen%20keski%C3%B6ss%C3%A4>.
- Hakulinen, T., Korpilahti, U., & Wedenoja, S. (2021). *Ensikontakti neuvolaan raskausviikoilla 6–8*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/nla00015?toc=1112236#s3>
- Hakulinen, T., Uotila-Laine, H., & Korpilahti, U. (2023). *Äitiysneuvolapalvelut*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/nla00091?toc=1112236_bc
- Halonen, S., Laitila, V., Vallinkoski, E., & Äkräs, J. (2022). *Neuvola median valokeilassa – Asiakkaiden kokemuksia neuvolatoiminnasta*. Saatavilla 17.1.2025 <https://blogit.metropolia.fi/uudistuva->

[sosiaalialan-osaaminen/2022/12/21/neuvola-median-valokeilassa-asiakkaiden-kokemuksia-neuvolatoiminnasta/](#)

- Husu, K. (2007). Maahanmuuttajaperhe neuvolassa. Teoksessa A. Armanto, & P. Koistinen (toim.), *Neuvolatyön käsikirja* (s. 393–398). Tammi.
- Isolahti, N. (2015). Asioimistulkkaus eilen ja nyt. Teoksessa S. Aaltonen, N. Siponkoski, & K. Abdallah, *Käännetyt maailmat: Johdatus käännösviestintään* (s. 197–208). Gaudeamus.
- Juntunen, A. (2010). Tulkin ja kulttuuritulkin käyttö taitona. Teoksessa P. Abdelhamid, A. Juntunen, & L. Koskinen, *Monikulttuurinen hoitotyö* (1. p., s. 149–154). WSOYpro.
- Kansallinen äitiyshuollon asiantuntijaryhmä, Klemetti, R., & Hakulinen-Viitanen, T. (toim.). (2013). *Äitiysneuvolaopas: Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110521/THL_OPA2013_029_verkko.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Kela. (2024). *Äitiysavustuksen historia*. Saatavilla 10.3.2025
<https://www.kela.fi/aitiysavustus-historia>
- Korppi-Tommola, A. (i. a.). *Suomessa Pohjolan sairaimmat lapset*. Saatavilla 7.3.2025
https://www.ylppo.fi/suomessa_pohjolan_sairaimmat_lapset
- Kouvalainen, K. (1995). *Neuvolatoimintojen haasteet ja uhat*. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 1995;111(1):32-
<https://www.duodecimlehti.fi/duo50007>
- L 434/2003. Hallintolaki 6.6.2003/434.
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/434>
- Lapin hyvinvointialue. (i.a.). *Äitiysneuvola*. Saatavilla 26.9.2024.
<https://lapha.fi/aitiysneuvola>
- Leinonen, S. (2007). Asioimistulkkaus – paljon muutakin kuin asioimisen tulkkausta. Teoksessa R. Oittinen, & P. Mäkinen (toim.), *Alussa oli käännös* (5. p., s. 294–304). Tampere University Press.
- Lindholm, M. (2007). Äitiysneuvolatyön järjestelmä. Teoksessa A. Armanto, & P. Koistinen (toim.), *Neuvolatyön käsikirja* (s. 33–38). Tammi.
- Maahanmuuttovirasto (i.a.) *Opas tulkeille*. Saatavilla 11.2.2025
[https://migri.fi/documents/5202425/6164491/Opas+tulkeille+\(fi\).pdf/](https://migri.fi/documents/5202425/6164491/Opas+tulkeille+(fi).pdf/)

[6a44b5a3-48d8-433e-778f-dd668d1d1f80/Opas+tulkeille+\(fi\).pdf?version=1.0&t=1598360531351](https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-734-7.pdf)

- Maukonen, T., Talo, K., (6.5. 2024). Monikulttuurisuus neuvolatyössä.
<https://blogit.lab.fi/labfocus/monikulttuurisuus-neuvolatyossa/>
- Määttä, S. (2028). Empatia ja asenne lingua franca -tulkkauksessa: puhelintulkatun kuulustelun analyysia. Teoksessa K. Koskinen, J. Vuori, & A. Leminen (toim.), *Asioimistulkkaus: Monikielisen yhteiskunnan arkea* (s. 97–120). Vastapaino.
- Määttä, S. (2024). Tulkkaus arviointitilanteissa – haasteista mahdollisuuksiin. Teoksessa: I. Savolainen, T. Hautala, A. Martikainen, M. Toivola, A.-K. Tolonen, & E. Vastamäki, (toim.), *Arvioinnin monet kasvot – teoriasta kohti käytänteitä* (s. 66–79). Helsinki. Puheen ja kielen tutkimuksen yhdistys ry
- Määttä, S., Kinnunen, T., & Rautavuoma, V. (2014). Asioimistulkkauksen toimijuudet. MikaEL, Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu, Vol. 8 (2014), 89–103
https://www.sktl.fi/@Bin/533370/M%C3%A4%C3%A4tt%C3%A4_Kinnunen_Rautavuoma_MikaEL2014.pdf
- Määttä, S., Ylikomi, R., & Puumala, E. (2019). *Asioimis- ja oikeustulkkauksen psyykkinen hinta: sijaistraumatisoitumisen ehkäisy kuormittavissa tulkkauksitilanteissa*. MikaEL Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu, vol. 12 (2019), s.195–209
https://www.sktl.fi/@Bin/1924595/MikaEL12+-M%C3%A4%C3%A4tt%C3%A4_Ylikomi_Puumala.pdf
- Nuutila, M. (2011). Äitiyshuolto. Teoksessa O. Ylikorkala, & J. Tapanainen (toim.), *Naistentaudit ja synnytykset* (5. p., s. 352–359). Duodecim.
- Nuutila, M., Ylikorkala, O. (2011). Lapsivuodeaika ja sen komplikaatiot. Teoksessa O. Ylikorkala, & J. Tapanainen (toim.), *Naistentaudit ja synnytykset* (5. p., s. 474–484). Duodecim.
- Ollila, S. (toim.). (2017). *Tulkkaus terveydenhuollossa: ”Lähtökohtana asiakkaan ymmärrys”*. Vaasan yliopisto.
https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-734-7.pdf

- Paananen, J. (2018). Tulkki yleislääkärin vastaanotolla: tavoitteena potilaskeskeinen, sujuva ja empaattinen keskustelu. Teoksessa K. Koskinen, J. Vuori, & A. Leminen (toim.), *Asioimistulkkaus: Monikielisen yhteiskunnan arkea* (s. 29–64). Vastapaino.
- Riihonen, R., Hakulinen, T., Luomala, S. (2021). *Terveiden lasten tarkastamista - mitä hyötyä neuvolapalveluista on?* Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2021;137(23):2567-72
<https://www.duodecimlehti.fi/duo16562>
- Salo, J. (2007). *Asioimistulkkauksella yhdenvertaisuutta*. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2007, 123(4), 493–494.
<https://www.duodecimlehti.fi/duo96305>
- Sipilä, H., Laaksonen-Heikkilä, R. (30.4.2020). *Maahanmuuttajien terveyttä edistetään monipuolisesti äitiys- ja lastenneuvoloissa*. Talk Journal.
<https://talk.turkuamk.fi/hyve/maahanmuuttajien-terveytta-edistetaan-monipuolisesti-aitiys-ja-lastenneuvoloissa/>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2024). *Neurolat*. Saatavilla 26.9.2024
<https://stm.fi/neurolat>
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry. (2013). *Asioimistulkin ammattisäännöstö. ö ilman kuuloliittoa.pdf*
https://www.sktl.fi/@Bin/316510/TAsioimistulkin_ammattisäännöstö_ilman_kuuloliittoa.pdf
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto SKTL ry (i.a.). *Alan vaatimukset*. Saatavilla 28.11.2024 https://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/alalle-toihin/alan-vaatimukset/
- Tehy. (6.10.2022). *Sata vuotta neuvolaa – virstanpylväät aikajanalla*. Saatavilla 11.8.2024 <https://www.tehylehti.fi/fi/toissa/sata-vuotta-neuvolaa-virstanpylvaat-aikajanalla>
- Tervahauta, M., Hakulinen, T. (4.10.2022). *Satavuotias neuvola vahvistaa lasten ja perheiden hyvinvointia myös tulevaisuudessa*.
<https://blogi.thl.fi/satavuotias-neuvola-vahvistaa-lasten-ja-perheiden-hyvinvointia-myos-tulevaisuudessa/>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (05.12.2023). *Äitiys- ja lastenneuvola*. Saatavilla 7.3.2025 <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2025a). *NEUKO-tietokanta*. Saatavilla 6.4.2025 <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola/neuko-tietokanta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2025b). *Neuvolatyon suositukset*. Saatavilla 3.3.2025 <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/aitiys-ja-lastenneuvola/neuvolatyon-lainsaadanto-ja-suositukset/neuvolatyon-suositukset#:~:text=Terveydenhoitajan%20rooli%20neuvolassa%20on%20antaa,%C3%A4idin%20ja%20terveydenhoitajan%20v%C3%A4lisess%C3%A4%20suhteessa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2025a). *Kulttuurisensitiivinen työote*. Saatavilla 13.4.2025 <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2025b). *Tulkkiälitteinen työskentely*. Saatavilla 6.4.2025 <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/tulkkiälitteinen-tyoskentely>
- Tiitinen, A., (14.12.2023). *Äitiysneuvolaseuranta*. Lääkärikirja Duodecim <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00186>
- Tilastokeskus. (4.4.2025). *Vieraskielisten määrä ylitti 600 000 henkilön rajan vuoden 2024 aikana*. <https://stat.fi/julkaisu/cm1jg8tr20lco07vwvoif9s6i>
- Tilastokeskus. (i.a.). *Syntyvyys*. Saatavilla 3.11.2024 <https://stat.fi/tup/maahanmuutto/syntyvyys.html>
- Tolkoma. (30.5.2017). *Ammattimainen tulkkaus*. Saatavilla 3.5.2025 <https://tolkoma.fi/ammattimainen-tulkkaus/>
- Turpeinen, T. (2019). *Tulkin työn eettiset ohjeet* [Luentotalenne]. Diakle. <https://diakle.diak.fi/login/index.php>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2022). *Opas tulkkauspalveluiden käyttöön kotoutumista edistävissä palveluissa*. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164227/TE_M_opaat_15_2022_Tulkkauspalveluiden_kaytto_06062022.pdf

- Viljanmaa, A. (2018). Inhimillinen tekijä: tunteet asioimistulkin työssä.
Teoksessa K. Koskinen, J. Vuori, & A. Leminen (toim.),
Asioimistulkkkaus: Monikielisen yhteiskunnan arkea (s. 121–156).
Vastapaino.
- Vuori, J. (2013). Se on siinä. Asioimistulkit monikulttuurisessa tilassa.
Teoksessa K. Koskinen (toim.), *Tulkattu Tampere* (s. 126–160).
Tampere University Press.
- Vuori, J. (2018). Joskus näkyy, joskus ei: tulkit kotouttamistyön
asiantuntijateksteissä. Teoksessa K. Koskinen, J. Vuori, & A.
Leminen (toim.), *Asioimistulkkkaus: Monikielisen yhteiskunnan arkea*
(s. 297–334). Vastapaino.

LIITTEET

LIITE 1. Tulkkkaus äitiysneuvoloissa – Opas tulkeille

Tulkkaus Äitiysneuvoloissa

Opas tulkeille

Sisällysluettelo

Lukijalle.....	3
Yleisiä määritelmiä	4
Tulkkauksen lajit ja tulkkauksen menetelmät	5
Tulkkien ammattisäännöstä ja ammattitaitovaatimukset.....	7
Äitiysneuvolakäynnin osapuolet	9
Raskausajan neuvolakäynnin kulku ja käynnillä tehtävät mittaukset	10
Tulkkaus äitiysneuvolassa prosessin eri vaiheet	13
Valmistautuminen ja tietohankinta.....	14
Tulkkien esittäytyminen tulkkauksitilanteessa	15
Tulkin rooli äitiysneuvolassa.....	15
Muistiinpanotekniikka.....	16
Kulttuurisidonnaisia asioita äitiysneuvolassa	17
Tulkkien hyvinvointi.....	17
Loppusanat	19
Lähteet.....	20

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Lukijalle

Neuvola on suomalaisille tärkeä ja tuttu paikka. Se on tukenut lapsien ja odottavien äitien terveyttä ja hyvinvointia. Suomen neuvolajärjestelmä perustuu äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan, joka tarjoaa perheille maksutonta terveydenhuoltoa odotus- ja pikkulapsiajan tueksi. Äitiysneuvolat ovat tärkeä osa tätä järjestelmää: siellä seurataan odottavan äidin ja sikiön terveyttä, annetaan neuvontaa terveellisistä elintavoista ja valmistetaan perhettä tulevaan vauvan saapumiseen.

Tulkkaus äitiysneuvoloissa on tärkeä palvelu. Tulkkaus varmistaa, että jokainen perhe saa tarvitsemansa tiedon ja tuen äitiys- ja lastenneuvolapalveluissa riippumatta siitä, minkä heidän äidinkieltensä on.

Käsitlemme tietoa neuvolajärjestelmän toiminnasta, historiasta ja taustoista. Kerromme myös äitiysneuvolan tarjoamista palveluista ja tulkkausprosessista, mikä voi olla hyödyllistä tulkille valmistautumisen kannalta ja helpottaa heidän työtään.

Haluamme tutkia ja kuvata äitiysneuvolaprosessin eri vaiheet ja yksityiskohdat, jotta voisimme ymmärtää paremmin, miten valmistautua parhaiten äitiysneuvolan tulkkauksiin. Opas tulee olemaan sähköisessä muodossa helpottaakseen sen käyttöä ja saatavuutta eri tilanteissa.

Helsingissä 4.1.2025

Lydia Shen

Olena Horetska

Tulkkiopiskelijat

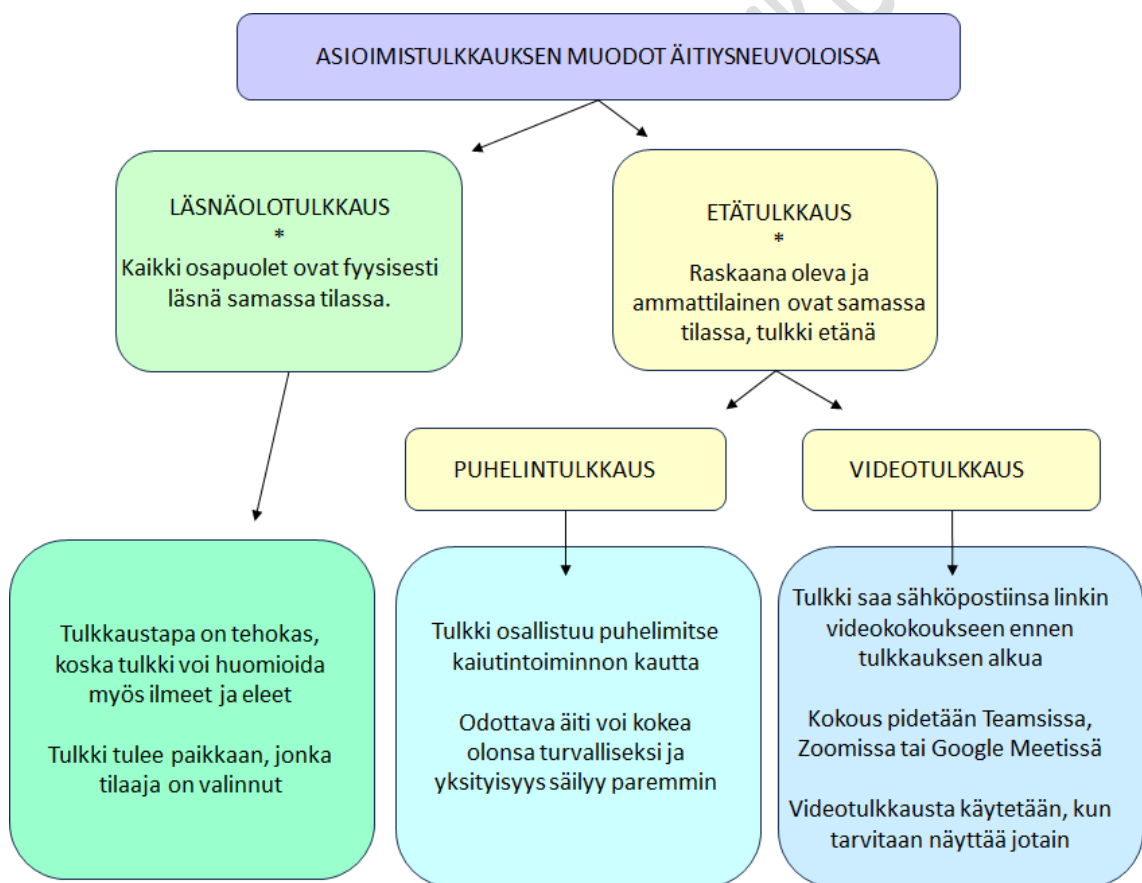
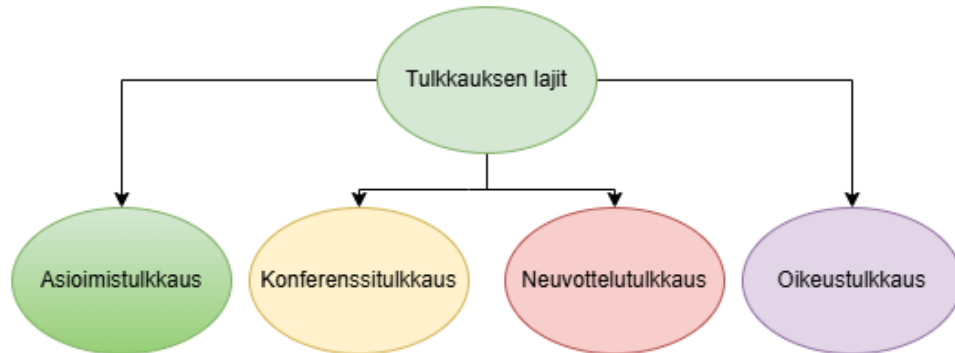
Diakonia-ammattikorkeakoulu

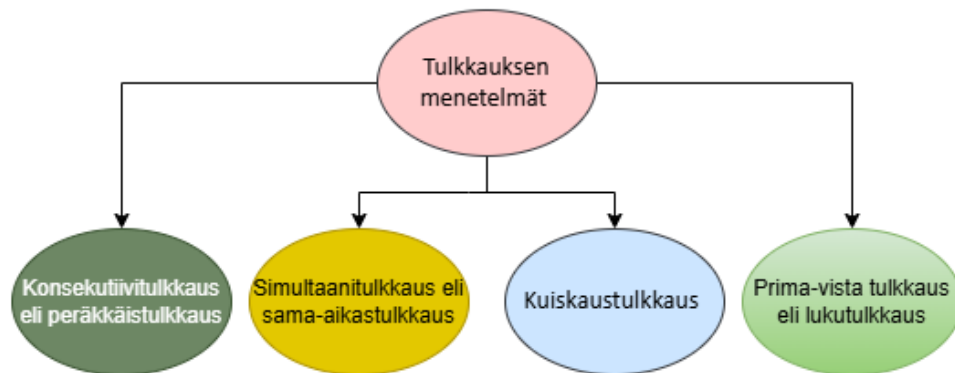
Yleisiä määritelmiä

Tulkit työskentelevät erilaisissa tilanteissa ja erilaisten asiakkaiden kanssa. Tulkin asiakkaita ovat kaikki viestintätilanteen osapuolet sekä tulkkauksen tilaaja tai muu toimeksiantaja. Salassapitovelvollisuus on yleiskäsite, joka kattaa sekä asiakirjasalaisuuden että vaitiolovelvollisuuden. Salassapitovelvollisuus takaa sen, että tulkattavat voivat luottaa siihen, ettei tulkkauksen sisältö pääse leviämään. Tulkattava on puhuja, jonka viestin tulkki välittää tilanteen muille osapuolille. Tulkkaus on puheen välityksellä toimivaa käännösviestintää. Tulkkaus mahdollistaa viestinnän sellaisten osapuolten kesken, joilla ei ole yhteistä kieltä. Tulkki välittää viestin puhuttujen ja/tai viitottujen kielten välillä. Ulkomaalainen on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen. (Karlsson ym., 2008, s. 8.)

Äitiysneuvola tarjoaa palvelua tuleville äideille ja perheille ja tukee vanhemmuutta. Äitiysneuvolan palvelut ovat osa perhekeskusta. Toiminnan tavoitteena on turvata raskauden normaali kulku, äidin, sikiön ja koko perheen hyvinvointi ja turvallinen syntymä. (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, i. a.)

Tulkkauksen lajit ja tulkkauksen menetelmät

YLEISIMMÄT TULKKAUSMENETELMÄT ÄITIYSNEUVOLOISSA

KONSEKUTIIVITULKKAUS

Konsekutiivitulkkaukset tarkoittaa peräkkäistulkkausta. Puhuja ja tulkki puhuvat vuorotellen. Tämä on yleisin tulkkaustapa äitiysneuvoloitten vastaanotoilla.

KUISKAUSTULKKAUS

Kuiskaustulkkaus tarkoittaa, että tulkki tulkkaa hiljaisella äänellä samaan aikaan kun joku puhuu. Tätä menetelmää käytetään äitiysneuvoloissa, kun toinen puolisoista on suomalainen. Tulkki voi tulkata hoitajan ja suomalaisen puolison välisen keskustelun maahanmuuttaja-asiakkaalle hiljaisella äänellä.

ILMOITUSTULKKAUS

Ilmoitustulkkaus tarkoittaa, että tulkki kääntää asiakkaan kirjoitetun viestin nopeasti. Asiakas lähettää tulkkille käännettävän viestin, kuten leikkaukseen tai seulontatutkimukseen valmistautumisohjeet. Tulkki kääntää viestin ja välittää tiedon asiakkaalle joko tekstiviestillä, sähköpostilla tai puhelimitse. Tämä menetelmä auttaa asiakasta saamaan tärkeät tiedot omalla kielellään nopeasti.

PRIMA VISTA -TULKKAUS

Prima vista tarkoittaa kirjoitetun tekstin suullista kääntämistä toiselle kielelle heti lukemisen yhteydessä. Tätä tulkkausmenetelmää käytetään esimerkiksi silloin, kun maahanmuuttaja-asiakas esittää kotimaastaan saatuja terveyteen liittyviä asiakirjoja. Tarvittaessa lääkäri tai hoitaja voi pyytää tulkkia lukemaan asiakirjan ja kääntämään sen sisällön suullisesti toiselle kielelle.

Tulkkien ammattisäännöstä ja ammattitaitovaatimukset

Asioimistulkin ammattisäännöstö:

Tulkilla on salassapitovelvollisuus.

Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta.

Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hän on esteellinen.

Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole riittävää pätevyyttä tai etätulkkauksen osalta riittävää tietoteknistä osaamista tai tarvittavaa laitteistoa.

Tulkki valmistautuu tehtäväänsä huolellisesti ja ajoissa sekä selvittää, millä tavoin tulkkaus toteutetaan.

Tulkki tulkaa kattavasti, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään asiaankuulumatonta.

Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä eikä anna tunteidensa, asenteidensa ja mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä.

Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä eikä toimeksiantonsa aikana ole velvollinen hoitamaan muita kuin tulkaustehtäviä.

Tulkki käyttäytyy tilanteen ja toimeksiannon vaatimalla tavalla.

Tulkki ilmoittaa seikoista, jotka vaikeuttavat oleellisesti tulkausta tulkaustilanteessa.

Tulkki ei toimi ammattikuntaansa haittaavalla tavalla.

Tulkki kehittää jatkuvasti ammattitaitoaan

Asioimistulkin ammattitaitovaatimuksiin voi tutustua tarkemmin tämän linkin kautta:

<http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/ffad84750a653446015ee125b4b935e8>

Asioimistulkin ammattitaitovaatimukset lyhyesti:

- Tulkin työn perusedellytykset sekä tulkin roolin ja etiikan tuntemus.
- Tulkauskielien ja kulttuurin hallinta.
- Tulkauslajien, -menetelmien sekä -tekniikoiden hallinta ja niiden soveltaminen.
- Tulkkauksen toiminta-alojen tuntemus.
- Tulkaustilanteen hallinta.

Tulkkaustilanteessa voi joskus ilmetä ristiriitaisia tai todella haastavia kysymyksiä. Tulkin täytyy reagoida ripeästi ja toimia ammattisäännösten mukaisesti. Kuten alla muutamia käytännön esimerkkejä:

- *Sinut on tilattu asioimistulkiksi äitiysneuvolaan ja ulkomainen tulkattavasi puhuu harvinaisen käsittämättömällä aksentilla tai hänellä on puhevika taikka murre, jota sinun on tulkkina lähes mahdoton ymmärtää. Mitä teet?*

Tulkki ilmoittaa heti, että ei ymmärrä murretta eikä pysty tulkkamaan. Viranomaisen/ hoitohenkilökunnan on löydettävä toinen tulkki, joka pystyy ymmärtämään ja tulkkamaan.

- *Olet tulkkina tilanteessa, jossa osapuolet alkavat selvittää toisiaan ala-arvoisilla nimityksillä ja käyttävät kiro sanoja. Mitä teet?*

Tulkki tulkkaa, että asiakas kiroilee. Tulkkaustilanteessa tulkki tulkkaa kaiken mitä sanotaan, ei ota kantaa asiakkaiden sanomiin.

- *Olet tulkkina neuvolan lääkärikäynnillä, lääkäri lupaa asiakkaalle, että menet tämän tulkiksi laboratorioon ja apteekkiin. Mitä teet?*

Yleisesti tulkki ei toimi asiakkaiden avustajana. Tilanteen mukaan. Periaatteessa tulkki toimii viestin ja kulttuurin välittäjänä, ei toimi asiakkaan avustajana. Jos asiakas ja lääkäri molemmat vaativat, toisaalta lääkäri on jo luvannut asiakkaalle, niin soita työantajalle kysyen ohjeita ja neuvoa, sen jälkeen ilmoita asiakkaille.

- *Olet tulkannut X neuvolassa. Tulkkauksen päätyttyä hoitaja pyytää sinun yhteystietoasi, jotta he voivat jatkossa ottaa sinuun uudelleen yhteyttä. Mitä teet?*

Kiitän asiakasta ystävällisesti. Viranomaisen pitää ottaa yhteyttä tulkkausyritykseen, en voi antaa omia yhteystietoja asiakkaille tai viranomaisille. Tulkkaukset tulee tilata tulkkausyrityksen kautta. Mutta nimen voin antaa.

- *Tulkkaus on juuri päättynyt. Kaikki meni hyvin. Odottava äiti haluaisi kiittää sinua tarjoamalla kupillisen kahvia. Mitä teet?*

Tulkki kiittää tulkattavaa ja kieltäytyy ystävällisesti. Voi sanoa, että tulkilla on seuraava toimeksianto, joten täytyy lähteä paikalta.

Äitiysneuvolatoiminnan tarkoitus

Äitiysneuvolan toiminnan tavoitteena on antaa tietoja vanhemmille raskaudesta, lapsen hoidosta, lapsen perheen elämästä ja perheen valmiuksista. Vanhemmat voivat aktiivisesti osallistua raskausseurantaan ja hoitoon. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 16.)

Äitiysneuvolapalvelut ovat lakisääteisiä terveystalvuuja raskaana oleville. Äitiysneuvola tarjota raskaana oleville kattavaa ohjausta raskauden aikana in tukee tulevaa synnytystä. Tarjota psykososiaalista tukea, mikäli on tarve. Varmistaa sikiön kehitystä ja odottajan terveyttä. Raskautta seuraavat neuvolalääkäri ja neuvolaterveydenhoitaja. (Tiitinen, 2023.)

Äitiysneuvolankäynnin osapuolet

Äitiysneuvolassa toimii moniammatillinen yhteistyö. Yhteistyötahoja, joita äitiysneuvolassa hyödynnetään ovat esimerkiksi psykologit, sosiaalialan ammattihenkilöt, suun terveydenhuollon ammattihenkilöt, ravitsemusterapeutit, tulkit ja perhetyöntekijät. Terveystalvunnon sekä terveystarkastuksien suunnittelemisessa ja toteuttamisessa hyödynnetään sekä erikoissairaanhoidoa että muita lapsiperheiden kanssa työskenteleviä kunnan työntekijöitä ja tarkoituksena on tuottaa palveluista kokonaisuus, joka vastaa perheiden tarpeita, kun eri toimijoiden työ sovitetaan yhteen. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, s. 23.)

Monikielisessä äitiysneuvolakäynnissä tulkki osallistuu raskausseurantaan. Äitiysneuvolakäyntiin osallistuvat odottava äiti, terveydenhoitaja sekä mahdollisesti odottavan äidin puoliso. Käyntiä ohjaa ja johtaa terveydenhoitaja.

Raskausajan neuvolakäynnin kulku ja käynnillä tehtävät mittaukset

Tulkkien on tärkeää olla perillä siitä, mitä mittauksia tehdään äitiysneuvolassa, miksi tehdään juuri niitä mittauksia ja minkälaisia rokotteita saa ottaa raskausaikana. Tulkin on tärkeä valmistautua ennen tulkkausta kerätäkseen alan termejä ja sanastoa.

Äitiysneuvolaan suositellaan ottamaan yhteyttä, kun raskaustesti on positiivinen, jolloin neuvolasta saa ajan ensimmäiselle käynnille raskausviikolle 8–10 (Vau.fi, 2025.)

Neuvolakäynnit ajoittuvat niin, että raskausaikana odottajille tarjotaan noin 8 kertaa neuvolan käyntiä.

- Ensikäynti tapahtuu raskausviikolla 8–10.
- Seuraava neuvolakäynti raskausviikolla 13–16.
- Kolmas neuvolakäynti on lääkärin terveystarkastus, joka tapahtuu yleensä raskausviikolla 16–18.
- Loput käynnit tapahtuvat raskausviikolla 22–24, raskausviikolla 26–28, raskausviikolla 30–32.
- Toinen lääkärin terveystarkastus raskausviikolla 35–36.
- Kuudes neuvolahoitajan käynti raskausviikolla 37.
- Seitsemäs neuvolahoitajan käynti raskausviikolla 39 ja mahdollisesti raskausviikolla 41 on viimeinen hoitajakäynti.

Lisäksi synnytyksen jälkeen neuvola tarjoaa kotikäynnin ja jälkitarkastuksen.

Ensikäynnillä selvitetään odottajan yleinen terveydentila, aikaisemmat raskaudet ja synnytystietous. Selvitetään odottajan elintavat ja tehdään mittauksia mm. pituus, paino ja verenpaine. Hoitaja tekee tässä yhteydessä laboratoriolähetteen. Raskauden alussa tutkitaan pieni verenkuvaa, virtsanäyte ja virtsan bakteeriviljely, kardioliipiini sekä B-hepatiitti ja HIV-vasta-aineet. Ensimmäisellä käynnillä tutkitaan myös odottajan veriryhmä ja veriryhmävasta-aineet. Tulevat vanhemmat voivat halutessaan ottaa yhteyttä sikiön seulontatutkimukseen. Tällöin odottaja käy varhaisultraäänitutkimuksessa. Neuvola tarjoaa yhteensä kahta ultraäänikäyntiä, alkuraskaudesta ja loppuraskaudesta. (Tiitinen, 2023.)

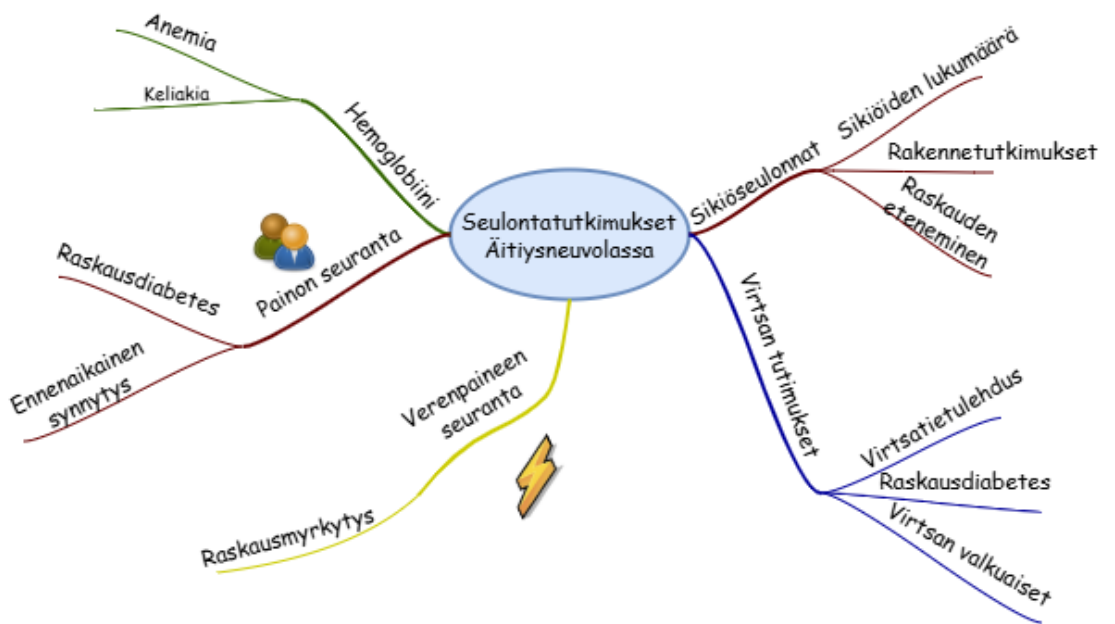
Raskauden aikana odottaja käy terveydenhoitajalla n. 8–15 kertaa. Kaikkien käyntien aikana tehdään perustutkimuksia mm. verenpaineen mittausta, painon punnitus ja kohdun tunnustelu. Otetaan virtsanäytteitä ja katsotaan myös hemoglobiinin arvoja. Käyneillä otetaan huomioon myös raskauteen liittyviä komplikaatioita mm. mielialaa ja pahoinvointia. Loppuraskaudesta keskustellaan tulevasta synnytyksestä ja imetyksestä. (Tiitinen, 2023.)

Äitiysneuvolakäynnillä käydään läpi raskaana olevan äidin terveydentilanne sekä mahdollisesti poikkeavia asioita. Käynnillä tehdään erilaisia mittauksia, kuten verenpaineen mittausta, painon seuranta ja hemoglobiiniarvojen mittausta. Lisäksi käynnin yhteydessä riippuen raskausviikoista, terveydenhoitaja kuuntelee vauvan sykkeen odottavan äidin kanssa. (Tiitinen, 2023.)

Neuvola tarjoaa kaksi lääkärikäyntiä raskaana olevalle. Ensimmäinen lääkärintarkastus ajoittuu raskausviikolle 10–18, jolloin selvitetään sitä, että miten alkuraskaus on sujunut. Silloin selvitetään mahdollisia kroonisia sairauksia ja muita ongelmia, ja käydään läpi gynekologiset tilanteet. Lisäksi selvitetään odottajan mielenterveyden tilaa. Toinen lääkärintarkastus tapahtuu raskausviikolla 35–36. Tämän käynnin yhteydessä arvioidaan tulevaan synnytykseen liittyviä asioita kuten vauvan asento, varmistetaan vauvan koko ja tehdään suunnittelu synnytystavasta. (Terveyskirjasto, 2023.)

Jokaisella äitiysneuvolakäynnillä tutkitaan odottavan äidin paino, verenpaine, hemoglobiini ja virtsa.

Seulontatutkimukset Äitiysneulossa

(Tiitinen, 2024).

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Tulkkaus äitiysneuvolassa: prosessin eri vaiheet

Tulkin on osattava toimia ammattitaitoisesti tulkkausprosessin alusta sen loppuun. Tulkkausprosessi alkaa oikeastaan jo ennen varsinaisen toimeksiannon vastaanottamista ja päättyy vasta sitten, kun kaikki tulkkauksen jälkeiset tehtävät (*esim. tulkkaukseen käytetyn materiaalin tuhoaminen, oman sanaston päivittäminen, oman toiminnan analysointi asiakkaan palautteen ja oman reflektoinnin pohjalta osaamisen kehittämiseksi*) on tehty.

Tavallinen tulkkausprosessi äitiysneuvolassa:

1. Tulkki saa sovelluksen/ sähköpostin/ puhelun kautta ilmoituksen ja ottaa toimeksiannon vastaan.
2. Tulkkaustilanne, jossa tulkki tulkaa.
3. Tulkki saa palkkion tulkkauksesta.

Toimeksianto toimii yleensä kuten listattu yläpuolella. Mutta tulkin kannalta se on laajempi prosessi, joka tulee suorittaa. Alla oleva prosessikaavio kuvaa tulkkausprosessia ja sen eri vaihteita, jotka kuvataan toimenpiteineen kaavion jälkeisessä tekstissä.

Kun tulkki saa ilmoituksen, hänen täytyy tarkistaa kalenterinsa ja varmistaa, että on vapaa aika tulkkaukselle. Tarkista missä on tulkkauksen sijainti. Ennen keikkoja tulkin on valmistaututtava mm. keräämällä sanastoa ja termejä. Tarkista tulkkauspaikka etukäteen. Etsi tietoja mm. ympäristöstä, parkkipaikasta jne. Katso kartasta reittiohje, ja pohdi millä kulkuvälineellä pääset parhaiten paikalle, mikäli kyseessä on läsnäolotulkkaus. Tulkkaustilanteessa toimi ammattimaisesti lakia ja ammattisäännöstöä noudattaen. Muista aina esittäytyä ennen tulkkausta. Tee aina muistiinpanoja, mikäli kyseessä on konseptiivitulkaus.

Tulkkauksen jälkeen tulkin on raportoitava ja pohdittava, miten tulkkaus meni. Ilmoita aina heti toimeksiantajalle, jos tulkkauksessa jokin meni pieleen. Jokaisen tulkkauksen jälkeen tulkin kannattaa päivittää sanastoa etenkin aloittelevan tulkin.

Valmistautuminen ja tietohankinta

Yleisesti

Asioimistulkin ammattisäännöstö edellyttää tulkkia valmistautumaan toimeksiantoon.

Tulkki perehtyy aiheeseen ennen tulkkausta. Pehdy käsitteistöihin ja sanastoon ja tee itsellesi sanasto (esim. Exceliin). Tutustu tulkkausalueeseen ja alueen toimijoihin (ministeriöt ja virastot tai muut osapuolet) ja heidän tarjoamiinsa palveluihin ja vastuualueisiinsa sekä prosesseihin liittyen tulkkausalueeseen. Äitiysneuvolaan liittyvissä tulkkauksissa on hyvä tietää, onko kyseessä lääkärin käynti vai hoitajakäynti. On myös hyvä tietää, onko kyseessä käynti ennen synnytystä vai synnytyksen jälkeen, ensimmäinen käynti vai loppuraskauden käynnit. (SKTL, 2013.)

Muu valmistautuminen

1. Selvitä tulkkauspaikan sijainti, matka, kulkuväline ja sisäänkäynti sekä tulkkaustila etukäteen (ennakoi kauanko matka tulkkauspaikalle kestää joukkoliikenteellä ja jos käytät autoa, tarkista parkkipaikan sijainti sekä etäisyys)
2. Selvitä ruokailumahdollisuus sovittujen taukojen pohjalta, varaa mukaan vettä tai muuta juomaa ja välipala. Jos tarvitset eväät mukaan, valmista ne etukäteen mukaan otettavaksi.
3. Laita muistiinpanovihko ja kynät, sanasto, kannettava tietokone (ja/tai matkapuhelin ja ao. laturit) ja muu mukaan otettava materiaali tai välineistö valmiiksi etukäteen edellisenä iltana.
4. Nuku ja syö hyvin edellisenä iltana.

Saapuminen tulkkauspaikalle

1. Saavu ajoissa tulkkauspaikalle - sisäänkäynnin ja tulkkaustilan löytäminen voi viedä aikaa
2. Ota mukaan tulkkauspaikan osoite, yhteyshenkilön tiedot ja numero sekä eväät, sanastot ja tulkkausvälineet (esim. lehtiöt, kaksi kynää, kannettava tietokone).
3. Muista tulkin rooli odotustilassa ja tulkkaustilan ulkopuolella (tulkin tulee olla neutraali ja ulkopuolinen)
4. Tervehdi, esittele itsesi ja katso silmiin kaikkia osapuolia heille puhuessasi.

Tulkkien esittäytyminen tulkkaustilanteessa

Esittäytyminen on tärkeää tulkkaustilanteessa. Etenkin tilanteessa, jossa osapuolet eivät ole käyttäneet tulkkia aiemmin. Tulkki esittäytyy tulkkauksen alussa lyhyesti molemmilla kielellä. Ensin suomeksi viranomaiselle, tämän jälkeen tulkki esittelee itsensä tulkattavien äidinkielellä tulkattaville. Tulkki ilmoittaa myös oman roolinsa ja salassapitovelvollisuutensa. Esittäytyessään tulkki tiedottaa, että tulkki on vaitiolovelvollinen, ulkopuolinen ja puolueeton.

Kuten näin:

Hei, nimeni on X, olen X kielen tulkki. Tulkkaan kaiken mitä täällä sanotaan. Olen vaitiolovelvollinen, ulkopuolinen ja puolueeton.

Esittäytyminen tuo tulkattavalle turvallisen olon, että tulkkiin voi luottaa. Tulkki on puolueeton ja ulkopuolinen viestin- ja kulttuurin välittäjä. Tulkilla on salassapitovelvollisuus, ja salassapitovelvollisuus koskee kaikkea toimeksiantoon liittyvää suullista ja kirjallista tai muulla tavalla saatuja tietoja. Tulkki on puolueeton viestinvälittäjä, tulkki ei anna mielipiteensä, ajatuksensa ja tunteensa vaikuttaa tulkkaukseen.

Tulkin rooli äitiysneuvolassa

Tulkki on viestin- kulttuurin välittäjä. Tulkki on vaitiolovelvollinen, puolueeton ja ulkopuolinen. Tulkki tulkaa kaiken tulkkauksessa sanotun mitään lisäämättä tai jättämättä pois, eikä tulkki puolueettomana kolmantena osapuolena voi toimia kenenkään avustajana, puolustajana, edun ajajana tai edustajana. (SKTL, 2013.)

Tulkki ei ota kantaa tulkattavien sanomiin ja viesteihin eikä aja kummankaan tulkattavansa asiaa.

Muistiinpanotekniikka

Muistiinpanotekniikka on yksi tärkeimmistä tulkin työvälineistä ja sen kehittäminen on tärkeää, erityisesti tulkin uran alkuvaiheessa, jolloin tulkkauksilanteessa sanotun muistaminen voi olla haastavaa. Pitkään alalla toimineilla tulkeilla voi olla käytössään hyvinkin kehittyneitä muistiinpanotekniikoita, jotka ovat hioutuneet pitkän alan koulutuksen ja työkokemuksen myötä, mutta muistiinpanojen tekeminen on myös hyvin yksilöllistä ja erilaisia tekniikoita hyödynnetään omien tarpeiden ja mieltymysten mukaan.

Osa tulkeista minimoi muistiinpanojen tekemisen ja pyrkii tulemaan toimeen mahdollisuuksien mukaan jopa ilman muistiinpanoja esim. dialogitulkkauksissa, jottei heidän keskittymiskykynsä ja/tai kognitiivinen kykynsä ymmärtää tai heidän katsekontaktinsa eri osapuoliin häiriintyisi tulkkauksessa. Konsekutiivitulkkauksessa, etenkin monologiin tulkkauksessa useimmat tulkit tekevät kuitenkin muistiinpanoja. Erityisesti nimet, päivämäärät ja muut luvut voivat olla vaikeita muistaa kokeneellekin tulkille ilman muistiinpanoja. (Saalin, henkilökohtainen tiedonanto 10.9.2020.)

Muistiinpanotaitojen omaksuminen ja kehittäminen on haastavaa aloittelevalla tulkilla, koska muistiinpanojen tekeminen häiritsee usein keskittymistä, kun esimerkiksi kirjoittajan muistiinpanotekniikassa on vielä paljon kehittämisen varaa. (Saalin, henkilökohtainen tiedonanto 10.9.2020.)

Tärkeimmät asiat muistiinpanoja tehdessä ovat:

- Muistiinpano on ymmärrettävä.
- Tiedot ovat tarpeellisia.
- Mikäli on vaikeita termejä sekä sanoja, pyydä puhujaa selittämään tai tarkentamaan.

Paperille asiat, jotka kuormittavat muistia eniten: Pääasiat, nimet, luvut/päivämäärät, ajatusten väliset yhteydet, vaikeat käsitteet, siirtymät, aloitus/lopetus. (Saalin, henkilökohtainen tiedonanto 10.9.2020.)

Kulttuurisidonnaisia asioita äitiysneuvolassa

Kulttuuritaustat voivat vaikuttaa asiakastilanteessa neuvoloissa, tällöin tulkkien rooli on tärkeä. Tulkki on viestinnän ja kulttuurin välittäjä. Tulkin on osattava kääntää käsitteet siten, että asiakas ymmärtää, mistä on kyse. Terveystoimittajan taas tulisi osata puhua asiat selkokielisesti ja huomioida, ettei tulkkiakaan aina välttämättä osaa palvelujärjestelmään kuuluvia sanoja ja käsitteitä. Tulkin onkin osattava toimia ammattimaisesti, jotta asiakkaan ja työntekijän oikeudet toteutuvat.

Joissain maissa teititellään usein sellaisessa tilanteessa, jossa on vanhempia ihmisiä tai esimiehiä. Koulussa teititellään opettajia, ja teitittely kuuluu myös haastatteluihin ja virastoihin. Kuuluu hyviin tapoihin, että käyttäytyy nöyrästi, varsinkin vanhoina aikoina.

Joissain maissa on yleistä, että lapsen fyysinen kurittaminen on tavallista. Suomessa lapsen fyysinen kurittaminen on laissa kielletty. Mikäli kouluopettaja havaitsisi, että lasta on fyysisesti kuritettu, hänellä on velvollisuus ilmoittaa viranomaiselle.

Suomessa palautteen antaminen on melko vaikeaa, ja monet pitävät palautetta negatiivisena, jotkut jopa loukkaantuvat palautteesta. Johtuuko siitä, että monet suomalaiset ovat ujoja, harvasanaisia eivätkä helposti anna tunteiden tulla ulos. Siksi Suomessa ajatellaan, että palautteen antaja on hankala ja vaativa ihminen. Joissain maissa on taas helppo ja yleistä antaa palautetta.

Aasiassa äänenkäyttö on myös erilaista kuin Suomessa. Suomessa on rauhallinen olo, ihmiset eivät puhu kovalla äänellä, paitsi silloin kun he ovat erittäin vihaisia. Aasiassa on tavallista, että puhuu kovalla äänellä, sillä haluaisimme varmistaa, että toinen kuulee mitä olemme sanoneet. Suomessa pidetään hyvänä tapana, että puhuu rauhallisesti ja hiljaisesti vaikka olisi kuinka innostunut.

Tulkkien hyvinvointi

Tulkin työ vaatii ammattitaidon ja muiden valmiuksien ohella hyvää fyysistä, psyykkistä ja henkistä kuntoa. Tulkki joutuu yleensä matkustelemaan paljon työssään ja hänen työaikansa voivat olla epäsäännölliset ja hyvinkin ennalta-arvaamattomat. Tämä pätee erityisesti silloin, kun tulkki ei toimi

palkattuna työntekijänä vaan yrittäjänä tai freelancerina, jolloin tulkki on itse vastuussa toimeksiantojen ja oman elantonsa hankinnasta sekä yritystoimintansa kannattavuudesta. Tämä vastuu omasta elannosta voi olla erityisen haastavaa yritystoiminnan alkuvaiheessa tai esimerkiksi tulkkauspalveluiden kysynnän laskiessa tai tuntihintojen laskiessa edelleen.

Tulkkaus vaatii tarkkuutta ja keskittymistä, eikä väsyneenä jaksakaan tehdä laadukasta tulkkausta. Oma palautumistani hoidan touhuamalla jotain perheen kanssa yhdessä. Se vie ajatukset pois päivän tulkkauksista, ja laskee stressiä.

Tulkki on sekä kielen että kulttuurin välittäjä, tulkkaustilanteessa on tärkeää tulkata kattavasti ja virheettömästi, myös kulttuurin ja tunteiden ilmaiseminen myös pitää tulla perille. Tulkin on oltava ammattimaisena joka tulkkaustilanteessa, käyttäytyttävä ulkopuolisesti ja puolueettomasti lisäksi lakeja ja ammattisäännöstöä noudattaen. Mutta joissain tilanteissa voi esiintyä kuitenkin myötätuntoa. Tällöin kannattaa muistaa, että älä anna tunteiden tulla. Joissain neuvotteluissa on useita osallistujia, tai kyseessä on riitatilanne. Ennen toimeksiannon ottamista, kannattaa miettiä tarkasti riittävätkö omat henkiset voimavarat.

Vertaistuki on myös tärkeää tulkin työssä. Työssä on oppinut tuntemaan muita tulkkeja, joilla saattaa olla samansuuntaisia kokemuksia, vaikka tulkkausien yksityiskohdista ei pääsekään puhumaan. Etenkin raskaan päivän tai vaikean tulkkauksen jälkeen voi läheisille kollegoille purkaa hieman ajatuksia toki salassapitovelvollisuutta noudattaen ja saada helpotusta.

Koska tulkin työ sisältää matkustamisen lisäksi myös paljon istumatyötä, tulkin on hyvä huolehtia näyttöpäätetyöhön liittyvästä ergonomiasta, vaihdella työasentoja ja nojata vaikka tuolin käsinojiin tai tehdä töitä seisoen sekä pitää riittävästi taukoja. Taukojumppa, pieni kävely tai vaikka venyttely on hyvä tehdä työtehtävien välissä, pitkäaikainen samassa asennossa istuminen voi aiheuttaa selkä- tai muita kipuja, myös joissakin tutkimuksissa sen on todettu jopa aiheuttavan myös muita sairauksia.

Oman ammattitaidon ja osaamisen kehittämisellä on myös yllättävän iso merkitys tulkin jaksamisessa ja siksi tulkin on äärimmäisen tärkeää panostaa myös oman työkyvyn ja jaksamisen ylläpitoon. Työkyvyn ja jaksamisen ylläpito on erityisen tärkeää yrittäjiksi aikoville, sillä uuden yrittäjän alkutaival voi olla kaiken muun ohella myös ajankäytöllisesti ja taloudellisesti haastavaa ja se kuormittaa oman jaksamisen ohella myös ihmissuhteita usein ennakoitua enemmän.

Loppusanat

Terveysalalla tulkkausta tarvitaan jatkuvasti, etenkin neuvolankäynnin yhteydessä. Tulkkauksella on suuri merkitys odottavalle äidille, lapsille ja odottaville perheille. Laadukas tulkkaus varmistaa tulkattavan oikeusturvan.

Laadukkaan tulkkauksen pohjana on tulkin oma ammattitaito ja hyvinvointi. Tulkin on pidettävä huolta omasta jaksamisestaan, sillä työssä on harvoin esimiestä varmistamassa, että tulkki ei kuormitu liikaa. Siksi on tärkeää, että jokainen tulkki tuntee mistä kuormitus syntyy ja miten siitä palaudutaan.

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Lähteet

- Kaksplus. (2020). *Äitiysneuvola ja neuvolakäynnit – kuinka usein neuvolassa käydään ja mitä siellä tapahtuu?* Saatavilla 18.1.2025
<https://kaksplus.fi/raskaus/aitiysneuvola/>
- Karlsson, U-J., Suo, M., Leblay, T., Chesterman, A., Isoaho, N., Sunnari, M., Turpeinen, T., Vik-Tuominen, G-V., Laakso-Tammisto, L., Malmberg, A., Tavassoli, M., Lappi, K., Heinilä, J., Rouvari, R., & Hämäläinen, K. (2008). *Oikeustulkkausten selvityshanke – Asiantuntijaryhmän raportti opetusministeriölle*. Helsingin Yliopisto. Saatavilla 18.1.2025
<https://www.sktl.fi/@Bin/30472e861eeea9b31b4bdc44eebcf3d2/1737210252/application/pdf/36105/Oikeustulkkausraportti.pdf>
- Klemetti, R. & Hakulinen-Viitanen, T. (toim.) (2013.) *Äitiysneuvolaopas – Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan*.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110521/THL_OPA2013_029_verkko.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. (i. a.). *Äitiysneuvola*. Saatavilla 18.1.2025
<https://www.luvn.fi/fi/palvelut/perhekeskus/neurolat/aitiysneuvola>
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry. (2013). *Asioimistulkin ammattisäännöstö. ö ilman kuuloliittoa.pdf*
https://www.sktl.fi/@Bin/316510/TAsioimistulkin_ammattisäännöstö_ilman_kuuloliittoa.pdf
- Tiitinen, A. (2023). *Äitiysneuvolaseuranta*. Lääkärikirja Duodecim. Saatavilla 18.1.2025 <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00186>
- Tiitinen, A. (2024). *Seulontatutkimukset äitiysneuvolassa*. Lääkärikirja Duodecim. Saatavilla 26.2.2025
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01384>
- Vau.fi. (2018). *Ensimmäistä kertaa äitiysneuvolaan*. Saatavilla 24.2.2025
<https://www.vau.fi/raskaus/ensimmaista-kertaa-aitiysneuvolaan/>